

LOVEC¹⁹⁸⁵12

glasilo Lovske zveze Slovenije

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXVIII, št. 12
december–gruden 1985

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.
Poštnina je plačana pri pošti 61102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Ada Bitenc, Lojze Černe, Branko Galjot,
Jelo Gašperšič, Ivan Nečemar, Mitja Rebec,
Konrad Sajdi in Bojan Vomer

Lektor in korektor Sončika Lorenci

Lovec izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku leta,
v januarju.

Ta številka je izšla v 23 000 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih družin

po članu lovske družine Lovski zvezi
Slovenije, v katerem je vračunana tudi
naročnina za glasilo Lovec za leto 1985, je
1242 din (od tega za glasilo Lovec 600 din).

Za druge naročnike

je letna naročnina 1000 din
za inozemstvo 2100 din
izvod revije stane 65 din

Naročnino je treba plačati vnaprej na žiro
račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,

Župančičeva 9 – p. p. 505,

61001 Ljubljana.

Telefon (061) 214 948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 240 din, od 15 do 25 besed
400 din, od 25 do 30 besed 600 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 20 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun.

**Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.**

Devizni račun LZS:

50100-620-107-010-257300-3090/2

IZ VSEBINE

Lado Lovrenčič	338	Avstro-ogrski lovski zakonik iz leta 1754 na Koroškem tudi v slovenskem jeziku
Eberhard Schneider	340	Gojitveni ukrepi pri poljskem zajcu
Milan Štraus	344	Sodelovanje lovskih in ribiških organizacij pri vodnogospodarskih posegih
Marjana Hönigsfeld	345	Pravda za vidrino kožo
Evald Mlinarič	348	V »Zlati jami«
Po lovskem svetu	349	
Boris Kryštufek	350	Pižmovka
France Cvenkel	354	Čir-rik, čir-rik, pozdravljajo jerebice novi dan
V. B.	355	Borkove in moje lisice
Lovska organizacija	357	Lovska slovesnost v Prosenjakovcih – F. Poredoš
	358	Otvoritev gospodarskega poslopja LD Iga vas – F. Bavec
Literatura	359	France Cvenkel: Zgodbe o živalih – B. Leskovic
Jubilanti	360	Janez Kralj – petinsedemdesetletnik Albin Brecljnik – osemdesetletnik
Lovski oprtnik	361	Novo vrhunsko jelenje rogovje iz Madžarske – V. Varičak
	361	Jereb – R. Ogris
V spomin	362	Bogo Omahen Ivan Ferk Dušan Kavčič
Lovska kinologija	364	Zvezno tekmovanje psov jamarjev – V. Foršček
	365	Napake, ki si jih v prihodnje ne smemo privoščiti – V. Pirher
Mladi pišejo	365	Dvojna sreča – U. Bukovec
	365	Srečanje z mufloni – D. Gazvoda
	366	Nepozaben dogodek – D. Rožman

Priloga te številke: Kazalo letnika 1985 (vpeto)

SLIKA NA NASLOVNICI:

Danes jelenjad živi v glavnem v sklenjenih gozdovih, kamor jo je pregnala civilizacija. Iz prvobitnih step in presvetljenih listnatih gozdov se je morala umakniti in se navaditi na drugačen način življenja. Zaradi cele vrste vzrokov – pomanjkanje zimovališč z dovolj hrane, nepravilen odstrel, marsikje lov vse leto, naraščajoči turizem in razkosavanje življenjskega prostora – jelenjad ni mogla več živeti po prvotnem dnevnem ritmu. Sprememba življenjskega prostora jelenjadi, ki se je morala preseliti v sklenjen gozd, je povzročila tudi spremembo v socialnih odnosih. Še vse premalo se zavedamo, da škode od jelenjadi niso odvisne le od števila jelenjadi, pač pa so posledica sprememb, ki jih v negativnem smislu povzroča človek.

Foto Janez Konečnik, Diana

SLIKA NA DRUGI STRANI OVITKA:

Novembra in decembra se prej samotarski merjasci pridružijo tropom

Foto Janez Černač, Diana

Avstro-ogrski lovski zakonik iz leta 1754 na Koroškem tudi v slovenskem jeziku

Lado Lovrenčič

Marija Terezija, cesarica Avstro-ogrske (od 1740 do 1780), je leta 1754 izdala »Jagdordnung« – lovski zakon – za svoje obširno cesarstvo. Takratni koroški oblasti se je zdelo potrebno, da ta zakon objavi tudi v slovenskem jeziku. Objavljamo del faksimila tega lovskega zakona.

Ta starinski uradni prevod pa ima polno izrazov, ki so danes težko razumljivi, obenem pa je tudi poln germanizmov. Zato to besedilo prosto poenostavljamo, tako da se glasi dokaj avtentično:

MI
MARIA THERESIA

OD BOŽJE MILOSTI RIMSKA CESARICA
V NEMŠKIH, KRALJICA NA OGRSKEM IN
V ČEŠKEM KRALJESTVU, DEDNA KNE-
GINJA KOROŠKE DEŽELE ITN. ITN.

S tem damo vsem in vsakomer naše dedne koroške kneževine, tako duhovnim kot posvetnim stanovom in vsem prebivalcem dežele v vednost in se morajo ti vsi tega držati: od sedaj je treba z dobro lovsko odredbo, tako za visoki kot za nizki lov, prepovedati nepravilni lov, streljanje in tatvino. Tak nepravilen lov bo prijavljen in odpravljen.

Ker se je dogajalo to, da so nekateri lovski upravičenci, na splošno ljudje meščanskega ali še nižjega stanu (ki naj bi raje pri svojem delu ostali), lovili vseprek in čakali na mejah sosednih lovišč ter brez pomišljanja streljali ali lovili v pasti vso divjad, ki je čez mejo pritekla, ne oziraje se, ali je breja. Tak meščanski ali še nižjega stanu najemnik je gledal le na svoj dobiček. Tatinski strelavci pustijo svoje delo in krajejo divjad ter dajejo pri tem še drugim potuho. Mi pa take zlorabe do ljubega in pravičnega lova ne bomo več dopuščali ter bomo sedaj resnično in odločno ukrepali.

Tako zapovedujemo:

Glede dovoljenega lova na jelene:

V naši dedni koroški vojvodini, bodisi v ravnini, visokih planinah ali srednjih gorah, milostno dovolimo streljati jelena, ne manjšega od osmeraka. Šesteraka le v primeru, da po sledovih in rogovih ugotovimo, da je star. Odstrel dopustimo od 15. junija do 29. septembra, t.j. do sv. arhangela Mihaela. Glede dovoljenega lova na srnjake in srne ter košute:

Košute se strelja od 15. oktobra do 2. februarja, srnjake pa lahko celo leto. Srne kolikor mogoče posebno šonati, kadar so breje.

Glede dovoljenega lova na gamse:

Prav tako prepustimo divje kozle (gamse) streljati od 1. junija do Sv. treh kraljev.

Kar se tiče medvedov, volkov, risov, vider, jazbecev, kun, lisic, divjih mačk

in drugih škodljivih zveri, se smejo v lastnem ali najemnem lovišču loviti ob vsakem času. Medvede in volkove, kakor tudi druge škodljive zveri, se lahko lovi na pogonih, ki jih organizirajo lovski upravičenci.

Zakon nadalje določa, da uplenitelj dobi za medveda strelnino v znesku 4 goldinarjev, za volka pa 1 goldinar.

MI MARIA THERESIA

Od Boshje Milosti Rimske Cesarice v Nemsch-
zih Deshelih, Kraljica v Vogerskimo inu Boemf-
kimo Krajlestvu, Koroške Deshele
Erb-Herzoginja &c. &c.

Amo s' Letem usim, inu usakimo naš-
schiga poerbaniga Koroskiga Herzogthuma Du-
chounkiga, inu Pofuetniga Stana, inu De-
shele prebivauzam, kaj sedne Vridnosti, inu
Bitja se taisti snaideo v' Gnadi saftopiti: de sedaj per ersde-
leni tok dobro Vifoki, koker tudi manschi Jagi neprehodli-
vo potrebno je, leto deshelo s' edno dobro Jagersko Ordni-
go previditi, deb vse nepravizhne Jaganje, strelanje, inu
tatvina doli postaulena, inu tudi to Jagovanje, koker se tai-
stu koli more jemenovati dobro napraulenu, inu samerka-
no biti.

Inu kir nikar mejn do seg mal se je isgodilu, de edni so-
je Jagske okraje, inu popravizhene Wild-Bane, inu Reys-
Jage na slosne Ludje od Purgarkiga, inu sche nishiga stana
(katerim zu stoji per soji a'ntiringi, inu Pugarškemu opravi-
lu ostati) v' stanti Zhes pustiti so se podstopili, scus kateru
tedej taisti soseskhi, katera soje Wild-Bane, inu Reys-Jage
s' velikam Kostanjam vunpushtio use Divije, kateru le samu
zhes meje tezhe, bres premisluanja tiga zhafa, inu sverine
bodi si lih breja ali sche gori vjeta, ali strelena, ali pak ner-
menja

A

Nadalje zakon določa plačilo globe za uplenjeno divjad v času lovopusta. Za jelena in košuto, ustreljena v času lovopusta, je predvidena globa 24 goldinarjev, za srnjad ali gamsa 6 goldinarjev, če so mladiči, za odraslega gamsa pa 12 goldinarjev. Prav tako plačajo globo tudi lovski upravičenci, ki svojim lovcem dovolijo odstrel v prepovedanem času, ali jim, kot pravi zakon, »skoz prste gledajo«. Če kršitelji ne zmorejo plačila, se globa nadomesti z zaporno kaznijo tudi do enega leta. Za kmete pa v primeru, če ne plačajo, ne velja le zapor, ampak tudi telesna kazen. Poleg plačila globe pa so predvidene za kršitev tega zakona izredno stroge kazni. Tatinski lovci so lahko kaznovani tudi z dvema do štirimi leti zopora, ki naj bi ga prestajali v trdnjavi Petrovaradin. Torej ni predvideno le plačilo glob, marveč se divji lov kaznuje kot navadna tatvina po kazenskem zakonu iz leta 1752.

Glede obstreljene divjadi, ki pobegne v drugo lovišče, zakon določa, da ji strelec lahko sledi do sončnega zahoda, in če divjad najde, mora polovico prepustiti lovskemu upravičencu, v čigar lovišču je divjad našel. Če tega ne stori, ga imajo za divjega lovca. Zakon nadalje prepoveduje postavljanje volčjih jam, pač pa je dovoljeno postavljati pasti za manjšo divjad, kot

so lisice, kune, dihurji, jazbeci in mačke. Prepovedano pa je postavljati pasti in zanke za zajce, jerebe in drugo pernato divjad. Za tak lov so tudi predpisane kazni.

Zakon določa tudi, da uplenitelj dobi za medveda strelnino v znesku 4 goldinarjev, za volka pa 1 goldinar. Plen pripada lovskemu upravičencu.

Nadaljnja določila tega zakona se nanašajo tudi na pooblastila, da imajo deželni stanovi v svojih okrajih pravico dovoliti odstrel zajcev in pernatih divjadi. Določeno je tudi, da morajo lovci, ki lovijo s posebnim dovoljenjem z mrežami, iz vsakega gnezda izpustiti enega petelina in dve kuri.

Zakon strogo prepoveduje jemanje jajc iz gnezd jerebov, jerebic, velikih in malih divjih petelinov, iz gnezd gosi in rac. Dovoljeno jih je jemati le s ciljem za nadaljnje valjenje doma.

Odlov živih starih in mladih zajcev je prepovedan.

Stroge kazni so predvidene tudi za prikrivanje divjih lovcev in prav tako za kupce nezakonito ulovljene divjadi. Predvidena je nagrada za odkrivanje divjih lovcev. Nadalje govori lovski zakon tudi o pravici do nošenja orožja. Poleg tega vsebuje določila, da krznarji ne smejo odkupiti kožuhovine, če ni izkazano, da je kožuhar zakonito uplenjen. Zakon vsebuje še določila glede

prodaje divjačine, ker sta prodaja in nakup vezana na potrdilo o izvoru divjačine. Zelo obširno govori zakon o dajanju lovišč v zakup.

Potem odreja, da morajo biti psi na kmetijah in pri mlinih privezani, z utemeljitvijo, da imajo take kmetije in mlini velike pse, ki lahko napravijo škodo v loviščih. Tudi ovčarji in pastirji, ki ne smejo nositi orožja, morajo imeti pse privezane.

Sklep tega zakona se dobesedno glasi: »Da se bo lahko slednji držal tega zakona in se obvaroval pred škodo, zato smo mi to jagersko ordningo v obeh deželskih šprahah tiskati dali in milostno ukazujemo, da skupaj z drugimi zakoni večkrat, posebno v spomladi inu v jeseni na zbiorih vsakemu večkrat imajo oznanjeni biti.

Danu v Celovzi ta II. dan tiga Mesica Martia v letu 1754

Felix Grof od Sobeck – Ex Consilio Repraesentationis & Camerae Caesareo Regiae Ducatus Carinthiae.

Jobst Gaspar od Ebel«

Če vemo, da je od objave tega lovskega zakona minilo že 231 let, so ta določila ne le zanimiva, marveč celo še danes aktualna, kar pa naj presodijo lovci sami.

Tedanja koroška oblast je za mesto Klagenfurt priznala slovensko ime Celovec.

V DECEMBRU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiten divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem prepovedala.

navadni jelen samec in jelen damjek-samec

košuta navadnega jelena in tele ter damječja košuta in tele

divji prašič

srna in mladič

medved

mufflon oven in mufflonka ter jagnje

gams kozel

gamsja koza in mladič

jazbec

volk

zlatica, belica, dihur

divja mačka

poljski zajec

mlakarica, črna liska, regeljč, kreheljc

fazan

golob grivar, grlice

njivska gos

veliki kljunač in kozica

kragulj in skobec

10. XII. vzide ob 7.33 in zaide ob 16.17

25. XII. vzide ob 7.43 in zaide ob 16.22

= 5. XII.,

= 12. XII.,

= 19. XII.,

= 27. XII.

vzide ob
zaide ob 13.25

vzide ob 12.53
zaide ob

vzide ob 15.58
zaide ob 9.07

Gojitveni ukrepi pri poljskem zajcu

Dr. Eberhard Schneider

Komaj stoletje je minilo, kar je poljski zajec marsikje – na primer v avstrijskih vinorodnih območjih – veljal še za »škodljivca«, ki ga je dovoljeno pokončevati vse leto. Danes pa populacije poljskega zajca v obširnih območjih srednje in zahodne Evrope naglo upadajo, kar ni pripravilo do razmišljanja o možnostih glede gojitve le lovcev; nekateri sodobniki govorijo celo o nevarnostih, da bi ta vrsta divjadi ponekod celo povsem izumrla.

Na vprašanje o možnostih gojitve vsekakor ne moremo priporočiti tradicionalne gojitve »s snežnim plugom in vrečo s krmo«, saj ti ukrepi doslej niso mogli preprečiti upadanja številčnosti poljskega zajca. Zato bo treba opustiti dosedanja razmišljanja, interpretacije in ukrepe ter ubrati neortodoksne poti. V ta namen pa je nujno upoštevati biologijo poljskega zajca, njegove vedenjske značilnosti, njegove potrebe in zahteve glede življenjskega prostora ter njegovo vključenost v življenjsko združbo. Šele analize ekoloških odvisnosti nam lahko pokažejo pomanjkljivosti in možne učinkovite gojitvene ukrepe.

Zgodovina vrste

Poljski zajec spada sicer med tiste divje živali, ki so še razmeroma slabo raziskane, vendar pa je tudi ob sedanjih stopnjah našega znanja mogoče povedati o njem marsikaj zanesljivega.

Kot predstavnik zajcev (*Lagomorpha*), ki so se razvili pred kakimi šestdesetimi milijoni let v azijskem prostoru, se je poljski zajec v predzgodovinskih časih razvil v prebivalca azijskih step. Temu življenjskemu prostoru – odprta pokrajina, porasla s travo, zelmi in grmičevjem – se je odlično prilagodil. Varovalna barva dlake je že ena oblik te prilagoditve. Druga je ta, da se zna poljski zajec v primeru nevarnosti pritažiti in negibno ždeti na tleh, po potrebi pa tudi bliskovito planiti in se v kljukah spraviti na varno. Razvitost čutil – ob straneh glave nameščene oči, ki mu omogočajo vidno polje 360°, in dolgi uhlji – so nadaljnja »adaptacija« na stepski življenjski prostor. Učinkovito izogibanje sovražniku, razmeroma veli-

ka reprodukcijska sposobnost in sposobnost, da se kot prehranski generalist prehranjuje s široko paleto različnih rastlinskih vrst, so poljskemu zajcu omogočili, da se je v milijonih let uspešno ohranil in razširil. Če pa pogledamo ožji srednjeevropski prostor, ugotovimo, da to območje ni bilo že od nekdaj naseljeno s poljskim zajcem; sem se je priselil šele v zgodovinskih časih.

V zadnji ledeni dobi so v tem prostoru vladale *arktične razmere*, in kot predstavnik zajcev je tu živel planinski zajec, ki se je pozneje kot žival, »prilagojena mrazu«, umaknil skupaj z ledom proti severu. Na njegovo mesto je s postopno otoplitvijo prišel poljski zajec, ki je v nastajajočih, stepi podobnih biotopih našel ugodne življenjske razmere.

Naravni razvoj (sukcesija) rastlinstva pa je privedel do nastanka gozdov, ki so postopoma prekrili obsežne dele srednje Evrope. V njih življenjske razmere za poljskega zajca niso bile ugodne, zato ga v njih tudi ne najdemo. Izjema so bila le maloštevilna »odprta« stanišča ob morskih obalah itd.

Novi življenjski prostori

Potem pa je človek razredčil pragozdove; živali, ki jih je udomačil, so potrebovale pašo, in z izsekavanjem je v gozdove zarezal čistino. V gozdove so se začela zažirati tudi polja in s širjenjem poljskih površin so na naše območje prišle nove rastlinske vrste; razširile so se lahko take rastline, kakršne prej, v gozdovih, ne bi mogle uspevati. Razširile pa se niso le različne vrste žit in drugih kulturnih rastlin, marveč tudi njihove spremljevalke – njivski pleveli. Številni od njih izvirajo iz azijskih step.

Tako so se pod človekovim vplivom razvili prostrani novi življenjski prostori za zajca. Ne le površinska sestava, tudi sestava rastlinske odeje v tej novi »odprti« pokrajini je ustrezala potrebam stepskega prebivalca-poljskega zajca. Pogosto so bili posamezni dejavniki okolja ali njihova kombinacija tako ugodni, da se je na tem novem naselitvenem arealu razmnožil do takšne številčnosti, kakršne v svojih nek-

danjih življenjskih prostorih ne bi mogel doseči.

Isto velja tudi za številne druge člane življenjske združbe poljskih prebivalcev: za poljsko jerebico in prepelico, za poljskega hrčka in poljskega škrjanca ter še za druge, ki so v kulturni pokrajini prav tako našli precej boljše razmere za naselitev kot v svojih prabiotopih.

Po naših sedanjih spoznanjih lahko najboljše zajčje biotope v srednji Evropi opišemo z naslednjimi dejavniki okolja:

malo padavin (letno povprečje do 500 mm; suha poletja),
toplota (letno povprečje nad + 8 °C),
majhna nadmorska višina (ravnine, doline ob rekah),
ravna ali rahlo valovita pokrajina (tudi na pobočjih),
rodovitnost (puhlica in črnica s prepustno podlago),
majhen delež strnjenih gozdov, 40–50-odstotni delež polj z veliko ozimne in zelenih krmnih rastlin, velik delež travnikov in pašnikov (približno 30–40%),
veliko »mejnih linij« zaradi mozaične razporeditve gozdičev, živih mej, skupin grmovnic, ozar itd.,
pestrost poljskega plevela.

Dejavniki okolja, ki negativno vplivajo na številčnost poljskega zajca, pa so:

vlažno in hladno podnebje z obilico padavin v poletnem obdobju, velika vlažnost tal, zastajajoča vlaga, prostrani gozdovi, zlasti iglasti, majhen delež polj, monokulture na velikih površinah,

Predstavljamo vam 1. del referata docenta dr. Eberharda Schneiderja z Inštituta za biologijo divjadi in lovstvo Univerze v Göttingenu. Referat je avtor podal na 34. medpokrajinski lovski konferenci, 19. 10. 1985, ki je bila v Vorau na avstrijskem Štajerskem. Delovna tema konference je bila problematika poljskega zajca. Drugi del referata in poročilo o konferenci bomo objavili v 1. številki naslednjega letnika Lovca.

zelo velik delež pašnikov (zvečine povezan z zelo vlažnimi tlemi), malo mejnih linij med raznovrstnimi vegetacijskimi enotami (polje-gozd-travnik-grmovje), gosta mreža prometnih poti, močna naseljenost pokrajine.

Iz kombinacije lokalnih ugodnih in neugodnih dejavnikov okolja izhaja zmogljivost zajčjega biotopa, pri čemer pa je treba izrecno poudariti, da se zmogljivost po »zakonu minimuma« ravna pretežno po tistem dejavniku, ki v dani kombinaciji dejavnikov dopušča najmanjšo zmogljivost. Tako lahko, na primer, dejavnik »poljski plevel« določa zimsko zmogljivost in s tem odloča o nasploh možni velikosti številčnosti, čeravno bi drugi elementi okolja morda dopuščali veliko večjo številčnost. To pomeni tudi, da lahko poslabšanje ene same komponente v skupku dejavnikov okolja povzroči drastično zmanjšanje zmogljivosti in s tem tudi upadanje številčnosti zajcev.

Upoštevati je treba še to, da dogodki, ki se primerijo spontano in trajajo kratek čas, na primer poplave maja/junija, ko je glavni čas za poganjanje mladičev, lahko sicer hitro zmanjšajo številčnost. Večina dejavnikov, ki določajo zmogljivost okolja, pa deluje dolgoročno: upadanje populacije zajcev poteka počasi in ga zaznamo šele z veliko zakasnitvijo. To otežuje ugotavljanje vzrokov, zlasti še, ker dogajanje prekrivajo še drugi procesi (npr. dinamika populacije).

Kakor se posamezen osebek poskuša obdržati tudi pri popolni spremembi svojega bivalnega okolja – npr. zajec, ki si po pozidavi svojega areala poišče počivališče pod parkiranimi avtomobili – tako reagira tudi celotna populacija z vztrajnostjo, ki lahko v določenih okoliščinah traja še dolgo po času, ko je prišlo do zmanjšanja zmogljivosti. Po drugi strani pa populacija tudi na izboljšave reagira z zakasnitvijo, tako da ljudje pogosto ne vedo, kateri ukrepi imajo na populacijo zajcev pozitiven in kateri negativen vpliv.

Hrana in kritje

Če se spomnimo ugotovitve ameriškega biologa za divjad A. Leopolda (1933), da sta »food and cover« (hrana in kritje) bistvena elementa v habitatu divje živali, in ji dodamo ugotovitev, izhajajočo iz raziskovanja vedenja divjadi, da sta pridobivanje hrane in izogibanje sovražniku najpomembnejša »funkcijska kroga« divjadi, lahko zajca brez težav ustrezno uvrstimo.

Poljski zajec se je kot nekdanji prebivalec step prilagodil rastlinstvu odprte pokrajine: najraje se hrani s travami in zelmi.

Foto R. Čenčič

Nekdanji pragozd srednje Evrope mu je dajal kritja v izobilju, ki pa ga sploh ne potrebuje. Zajec je prilagojen tlom in se lahko na grobo preorani njivi odlično skrije. Gozd z visokimi vertikalnimi strukturami zajcu pogosto celo zastira razgled in tako izničuje prednosti stransko nameščenih oči, ki so značilna zajčeva prilagoditev (izmikavanje sovražniku).

Ne glede na to, da danes najdemo gozdove le še v območjih in legah, ki niso primerni za poljedelstvo in so po gornji »shemi dejavnikov« za zajca neprimerni, s kritjem bogati gozdovi zajcu manj ustrezajo kot odprta polja. Umevno je, da je svetli listnati sestoje gozdiča sredi polja, ležečega v dolini, vse kaj drugega kot iglasti gozd v višjih legah.

Tudi glede prehrane je gozdove treba uvrstiti v nižjo kategorijo, saj se je zajec kot nekdanji prebivalec step pri-

lagodil rastlinstvu odprte pokrajine: najraje se hrani s tam rastočimi travami in zelmi. Tako vemo iz raziskav, ki sta jih opravila U. Brüll (1973, 1983) v Schleswig-Holsteinu in Steinek (1978) v Avstriji, da se zajec hrani pretežno s travniškimi zelmi in travami, poljskim plevelom pa tudi s kulturnimi rastlinami in nazadnje z rastlinami iz gozda. Že kulturne rastline (žita, pesa) imajo pri tem manjši pomen, kot bi ustrezalo njihovi dejanski pogostnosti. Poraba teh rastlin, presežka hrane, zaostaja za porabo trav in zeli. Tako odpade še danes, ko so številne od teh rastlinskih vrst postale že redke, na »plevele« in trave še več kot 50-odstotni delež v več ko sto rastlinskih vrst obsegajočem zajčjem jedilniku. Pomembno pri tem je še to, da ima zajec še posebno v čislih plevle, ki rasejo na manj hranljivih, pa dobro osvetljenih tleh ob poteh in njivah.

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 1. do 31. oktobra 1985 so z območja 37 občin v naši republiki preiskali na steklino 157 živali, in sicer:

95 lisic, 8 psov, 18 mačk, 16 srn, 10 jazbecov, 2 dihurja, 2 volka, 1 divjega zajca, 1 gamsa, 1 jelena, 2 kuni in 1 risa.

Odsek za virologijo Veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 16 živalih z območja 10 občin:

Kočevje (1 lisica), Ljubljana Moste-Polje (1 lisica), Ljubljana Vič-Rudnik (2 lisici), Mozirje (1 lisica), Murska Sobota (1 lisica), Novo mesto (5 lisic), Ravne na Koroškem (1 lisica), Sevnica (1 lisica), Trebnje (1 lisica) in Vrhnika (2 lisici).

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA

Ljubljana, 5. 11. 1985

S komasacijo zemljišč se je zmogljivost zajčjih biotopov zmanjšala. Takšni biotopi ne morejo več vse leto prehraniti nekdanjega števila živali, čeprav občasno v njih vlada prehrabno preobilje.

Foto P. Adamič

Tovrstne hrane je zajec našel v izobilju, ko so se pragozdovi v srednji Evropi pod antropogenim vplivom spremenili v kulturno pokrajino. Tu so se – pod ugodnim vplivom še drugih dejavnikov – lahko razvile močne populacije minulih časov; tu je zajec našel znotraj svojega življenjskega areala, ki meri v ugodnem biotopu od pet do 50 ha (primerjaj Schneider 1978, 1979), vse, kar je potreboval za življenje. Razvile so se lahko večje, socialno organizirane skupine (primerjaj Schneider 1978, 1979). Na skupnem teritoriju, ki je meril v premeru kakih 500 m, so posamezni osebkoli našli določene prednosti, na primer pri izkoriščanju hrane, pri begu pred sovražnikom pa tudi pri ohranjanju vrste, ki je bilo tu vselej zagotovljeno.

V službi ohranitve vrste: vedenje med parjenjem

Biološki pomen tega zamotanega vedenjskega poteka je mnogovrsten. Tako recimo nastanek skupin zagotavlja največjo mogočo varnost za posamezen osebki, saj »več oči več vidi«. Sinhronizacija dvorjenja privede do časovne uskladitve začetka brejosti pri kar se da velikem številu zajk in s tem do sinhroniziranega poganja. To pa spet poveča možnosti za preživetje posameznega, pravkar poleženega zajčka, čeravno ob sinhroniziranem poganju po drugi strani kajpada obstaja tudi nevarnost, da ob neugodnih razmerah propadejo vsa legla (kar pa je le izjemen primer).

Zato ima tudi posebno živahno parje-

nje zajcev, ki ga v zgodnji pomladi opazimo na poljih in ki mu v Angliji pravijo »March madness« (marčna norost) zajcev, velik pomen za uspešnost razmnoževanja, kajti ob sočasnem dvorjenju so malone vse za razplod zrele zajke stimulirane, oplojene in sinhronizirane v brejosti. To dalje pomeni, da približno ob istem času maja oz. junija pride na svet večina legel, ki tudi po številu poleženih mladičev presega legla, ki jih zajke poležejo pozneje v razmnoževalnem obdobju. Ti številni mladi zajčki iz prvih legel imajo najboljše možnosti za preživetje.

Gornja spoznanja, ki nujno izhajajo iz kombinacije vseh doslej znanih ugotovitev o paritvenem vedenju in razmnoževalnih sposobnostih zajca, pojasnjujejo tudi stari lovski izrek: »Dobra pomlad prinese dobro zajčjo številčnost.« Da ni le vpliv vremena tisti, ki omogoča mladim zajčkom, da preživijo, pa je dokazano s korelacijskimi izračuni.

Prav tako tudi »marčne zajke« niso tiste, ki bi z brejostjo še v istem letu zagotavljale dobro številčnost. Kako tudi? Poležene marca in spolno zrele čez šest do sedem mesecev bi pri brejosti, ki traja 42 do 44 dni, poleg mladiče šele v začetku novembra. Pač pa »marčna norost«, ki zajce najhuje »zgrabi« v topli, suhi pomladi in ima za posledico posebno dobro sinhronizacijo brejosti in poganja, res lahko prinese dobro zajčje leto, seveda le, če so pogoji za zajca tudi čez poletje ugodni. Kot »marčna norost« bistveno vpliva na razvoj številčnosti, tako igrajo pomembno vlogo pri njem tudi dogajanja

med predhodnim parjenjem. Stimulacija in sinhronizacija za razmnoževanje sposobnih živali se začne že mnogo prej – decembra ali januarja. In »marčni zajci«, ki so plod zimskega parjenja svojih staršev, kajpada sestavljajo določen delež jesenske številčnosti. Prav ti zajci imajo nedvomno tudi največ možnosti, da dobro prestanejo vse bolezenske in parazitarne procese in se potem kot najstarejši in najkrepkejši osebkoli pojavljajo v jesenski populaciji. Zato velja s sinhronizacijo kar se da velikega števila zajk doseči tudi kar se da veliko število zgodaj poleženih zajčkov.

Odvečna gojitev

Čeravno izkušnje kažejo, da se »dobra« in »slaba« zajčja leta vedno znova menjavajo, pa so razmere v biotopu lovcev doslej omogočale, da so se ukvarjali bolj z odstrelom kot z gojitvijo poljskega zajca. Ukrepov, ki so jih nekatera lovišča izvajala v preteklosti z namenom, da bi v »športnem duhu« dosegala boljše odstrel poljskega zajca od svojih sosedov, tu ne bomo upoštevali. Vsekakor pa so velike »zajčje bitke« v klasičnih revirjih za malo divjad v vzhodni Evropi terjale med drugim dobro organizacijo in od posameznih lovcev tudi znatne telesne napore. Skrbi glede ohranitve zajčjih populacij pa so bile neosnovane in kaka posebna gojitev nepotrebna. Vsem lovskim posegom navkljub so se zajčje populacije v Evropi tja do začetka našega stoletja dobro razvijale. Zgodovinske lovske statistike (primerjaj Schneider 1979) navajajo, da so se letni odstrel na čeških in spodnjeavstrijskih posestvih povečali tudi za stokrat (8000 živali namesto prejšnjih 80). Schneider (1979) je dokazal povezavo med naraščajočim odstrelom oz. številčnostjo in povečevanjem zmogljivosti življenjskega prostora zaradi razvoja poljedelstva. Spremembe oblik gospodarjenja, intenziviranje pridelovanja številnih vrst kulturnih rastlin, ki ga je spremljal tudi pospešeni razvoj številnih spremljajočih rastlin (plevelov), in povečanje povprečnih pridelkov so nedvomno koristili poljskemu zajcu, poljski jerebici in drugim vrstam poljskih živali. Tedanje življenjske prostore lahko opišemo približno takole: v optimalnih arealih je bilo 70 do 80% pokrajine »odprte«, se pravi poljedelsko izkoriščene. Njive, posejane z najrazličnejšimi kulturnimi rastlinami, so se menjavale s travniki in pašniki. Mozaik polj in zelenih površin pa so prekinjali elementi »nepoljedelske« narave. Ni-

žinski gozdiči, žive meje, ozare, skupine grmovnic, poraščeni robovi poti in jarkov s svojo značilno vegetacijo so v drobnem vzorcu pokrivali kakih 20 do 30% »z mejnimi linijami« bogate pokrajine. Celo velike površine posestev na vzhodu so prekinjale ozare, žive meje (kot zaščita pred vremenskimi nepravilnostmi), vrste sadnih dreves ali majhne njive dninarjev in malih kmetov. Prav tu je bilo najti največ poljskih zajcev in jerebic. Tudi vinogradi so že od nekdaj ustrezali potrebam male divjadi. Vinsko trto lahko po njeni strukturi in razporeditvi uvrstimo podobno kot pritlikavo stepsko grmičevje. Med vrstami trt so včasih – danes je to žal že preteklost – uspevale številne vrste trav in zeli, ki potrebujejo za svoj razvoj veliko svetlobe. Z drugimi besedami: ne le makroklima v vinorodnih območjih, marveč tudi mikroklima v vinogradih je bila nadvse ugodna za malo divjad, ki ljubi toploto.

Spremembe

Kakor so za začetek našega stoletja značilni zelo velika številčnost in bogati letni odstrel male divjadi, pa sedanjost označujejo skrbi, da bi ta divjad utegnila izumreti. Že samo pogosta vprašanja glede možnosti za gojitev in perspektiv za prihodnost kažejo, kako kritičen je ponekod že položaj.

Splošni razvoj poljskega zajca v obsežnih območjih njegovega areala razširjenosti lahko nazorno prikažemo z lovskimi statistikami. Žal jih iz zgodnejših obdobj ni na voljo kdo ve koliko, razen lovskih dnevnikov gozdarskih uprav in zasebnih posestev, ki imajo zagradel velik pomen pri analizi razvoja dogodkov. Iz njih lahko, na primer, izluščimo podatke, po katerih lahko sklepamo o dogajanjih v zvezi z dinamiko populacij (spreminjanje številčnosti). Že omenjene statistike nedvoumno kažejo, da je številčnost populacij poljskega zajca v srednji Evropi nihala v petletnem ritmu. V povprečju traja zadržanje cikla pet let; v praksi pa so se konice dobrih oziroma slabih let ponavljale v razmikih po tri do pet let. Bolj proti severu se cikel podaljšuje tja do deset let. Razmeroma kratki petletni cikel pa prekriva še nadaljnji cikel, ki traja v povprečju 25 let. Ob tem lahko ugotovimo, da se moramo zaradi naravnega pojava cikličnega nihanja, katerega pravi vzroki še niso raziskani, z upadanjem in naraščanjem številčnosti poljskega zajca pač sprijazniti (primerjaj Schneider 1978, 1979).

Dokazati je mogoče bistvene vzroke v spremembah agrarne pokrajine, ki so

negativno vplivali na populacije poljskega zajca in poljske jerebice. S komasacijo se je zmogljivost biotopov male divjadi zmanjšala, saj biotopi ne morejo več vse leto prehraniti nekdanjega števila živali, čeravno občasno v njih vlada preobilje. Kateri posamični dejavniki pomenijo za poljskega zajca minimum, doslej še ni raziskano, nasploh pa lahko rečemo, da je znižanje zmogljivosti posledica povečanja njivskih parcel, izginjanja ozar, živih meja, grmovja ob poteh in košenic, melioracije tal, zgraditve omrežja poti in cest ter drugih vplivov komasacije (primerjaj Schneider 1978, 1979). Spremembe v načinu obdelovanja in gospodarjenja s polji kot rezultat komasacije so prispevale svoj delež k zmanjšanju zmogljivosti: vrstna pestrost kulturnih rastlin na majhnih njivskih parcelah se je umaknila monokulturam na velikih površinah. Pleveli, ki rasejo ob robovih njiv, so izgubili dober del svojega naselitenega areala, zmanjšalo pa se je tudi število njihovih vrst in s tem tudi ponudba hrane za poljskega zajca. Globlje oranje (ki ne prija tistim vrstam plevelov, ki za klitje potrebujejo svetlobo) in herbicidi negativno vplivajo na zadržanje prehrane. Pozabiti pa ne smemo tudi intenzivnega gnojenja obdelovalnih površin, ki prav tako ne prija številnim rastlinskim vrstam, ki jih poljski zajec najraje je. Nekateri vrste trav, na primer rdeča bilnica, travniška bilnica, travniška latovka ali travniški ovsevec, ki so po Brüllu najpomembnejša zajčja hrana, so občutljive za gnojenje

z dušičnimi gnojili, ki se dandanes uporabljajo v velikem obsegu za proizvodnjo silažne mase na naših modernih umetnih travnikih. Nič bolje ni na njivah.

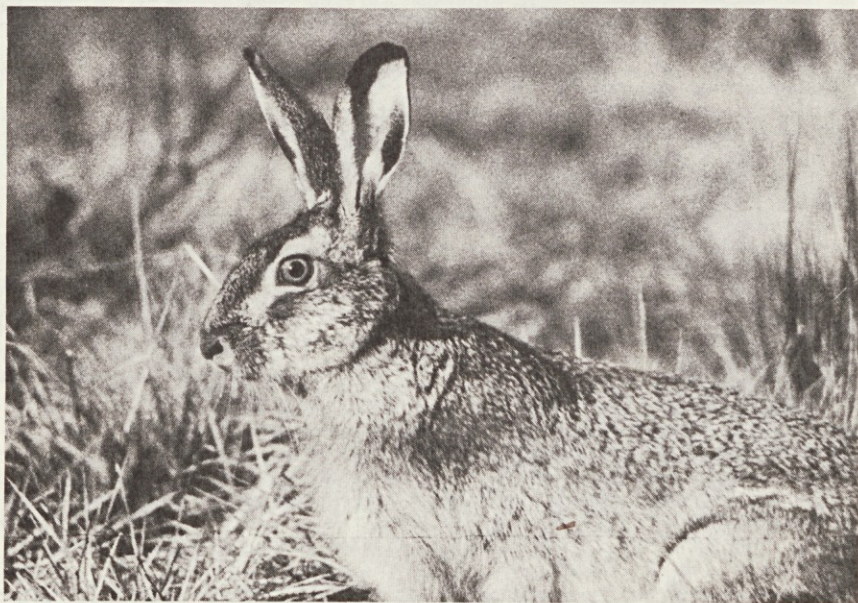
Pri tem pa že onesnaženje zraka samo dovaja letno toliko dušika, kot ga rastlinska združba na površinah v prelogu na leto sploh lahko veže (Schmidt, 1984, Ulrich, 1979). Zato intenzivno gnojenje polj izteblja občutljive »plevele«, s katerimi se hranita poljski zajec in poljska jerebica. Če so te rastlinske vrste nekdanj potrebovale za obstojne sestoje »minimalni areal« približno 25 m², se je njihov populacijski prostorski eksistenčni minimum zdaj povečal na 250 m² (glej Ellenberg, 1979); rastline, s katerimi se hrani zajec, so torej postale redkejšje, kar pomeni, da jih mora zajec iskati na večjih površinah. Za gostoto populacije to pomeni, da zdaj lahko živi na določeni površini le majhen del tistega števila zajcev, ki je na tej površini lahko živel prej. Zmogljivost se je torej zmanjšala.

Da v določenih okoliščinah prihaja do motenj v rodosti zajk ipd., lahko za zdaj le domnevamo.

Kulturne rastline, ki jih je na ostajanje, lahko zajcu sicer pretežni del leta zapolnjujejo želodec, veliko vprašanje pa je, ali mu lahko zagotovijo tudi njegovim potrebam ustrezajočo sestavo prehrane. Znano je, da zajec v območjih, v katerih intenzivno pridelujejo žita, ob času žetve zabrede v stisko. Oderscheka in Gattinger (1976) govorita o »žetvenem šoku« – zajci med žetvijo

Ob straneh glave nameščene oči, ki omogočajo zajcu vidno polje 360°, in dolgi uhlji sta le dve od mnogih prilagoditev na stepski način življenja

Foto O. Dolenc

stradajo. Naglo uničenje habitata, ki so ga bile živali vajene, konkurenca znotraj vrste, povečana nevarnost okužbe s paraziti in raznimi boleznimi na še preostalih površinah s hrano še zaostreje položaj: zajčja populacija se sesuje. Preživeli osebkovi pa potem na globoko preoranih njivah ne najdejo več niti listnih rozet zimzelenih plevelov – in umiranje se nadaljuje.

Le še pribežališča?

Nazadovanje populacij poljskega zajca je opaziti povsod po Evropi, najhuje prizadete pa so na površinah nizozemske agrarne industrije. Komaj kaj bolje se poljskemu zajcu godi pod vplivi zahodnonemškega kmetijskega gospodarstva. Švica pa tudi zajčje kamre na vzhodu so do danes malone prazne; letni odstrel v njih so samo še majhen del nekdanjih odstrelav.

Danes je pogosto najti najboljšo zajčjo številčnost tam, kjer se je gozd obrasel. Najbolj nazorno je to videti na primeru

dežele Hessen, kjer se je z zajci nekdanji bogati južni del izenačil z že od nekdanji nizko ravnijo z gozdovi bogatega severa. Obronki gozdov so marsikje postali pribežališče poljskega prebivalca zajca. In na srečo za vrsto je mogoče v gozdu odstreliti samo majhen del dejanske številčnosti. Iz teh območij pa verjetno sosednja povsem poljska območja črpajo svoj zajčji potencial. Kako dolgo še?

Problemi, ki izhajajo iz upadanja zmogljivosti biotopa, so mnogovrstni.

Upoštevat je treba bolezensko dogajanje znotraj populacije. Zmanjšanje po-

vršin s hrano, izpad za prehrano potrebnih rastlinskih vrst itd. ima za posledico slabšo odpornost posameznih osebkov zoper parazite in povzročitelje raznih bolezni, ki že tako ali tako postajajo vse bolj razširjeni. Poseben problem so veliki, hitri poljski stroji, prehitri avtomobili v gostem cestnem omrežju in ne nazadnje obremenitev, ki jo za divje živali pomeni vse daljši prosti čas, ki je na voljo ljudem.

Tako gojitelju ostaja le malo možnosti za nagle, učinkovite ukrepe.

(se nadaljuje)

SODELOVANJE LOVSKIH IN RIBIŠKIH ORGANIZACIJ PRI VODNOGOSPODARSKIH POSEGIH

Način izvajanja vodnogospodarskih posegov (regulacije, melioracije), ki je pri nas v Sloveniji skoraj običajen, uniči celoten biotop vodne in obvodne favne. Ne samo ribe, tudi ptiči in drugo živalstvo, katerih življenjski prostor sta voda in zarast naših vodnih tokov, po opravljenih regulacijah za vedno izginejo. Njihovo število nenehno upada, nekatere vrste pa so že tako redke, da smo jih morali zaščititi. Žal tudi zaščita pred lovom in ribolovom ne koristi, če jim ne zagotovimo vsaj minimalnih pogojev za njihovo razmnoževanje in življenje. Slednje pa lahko dosežemo le tako, da se lovci in ribiči skupno lotimo reševanja te problematike. Z zakonskimi predpisi smo namreč postavili kot varuhi naravne dediščine in upravljalci splošnega družbenega premoženja najširšega pomena, kar nam daje pravico in dolžnost zahtevati od pristojnih občinskih organov, da ti od investitorjev vodnogospodarskih posegov zahtevajo tudi naša soglasja in upoštevajo naše pogoje za način izvedbe del. Kakšni bodo ti naši skupni pogoji, pa je odvisno od vrste živalstva in njihove populacije na prostoru, kjer bi naj opravili tak poseg.

Da pa bo pristop z vidika varstva okolja celovitejši, ne bo odveč, če se lovske in ribiške organizacije povežejo tudi s pristojnimi **zavodi za spomeniško varstvo** in z danes že dokaj močnimi **društvi za varstvo okolja**, ki k načrtovanju investicijam dajejo svoja mnenja in soglasja z vidika varovanja krajine. Le tako bomo lahko skupno uveljavljali pogoje za ohranjanje živalskega in rastlinskega sveta, v skrajnih primerih pa tudi odškodnine v pravnih zadevah za substituiranje izgubljenega.

Z željo, da ne bi ostalo le pri tem zapisu, naslavljam ta sestavek tudi na Lovsko in Ribiško zvezo Slovenije, da kot odgovorna nosilca aktivirata lovske in ribiške organizacije ter druge zainteresirane stranke, investitorje in izvajalce vodnogospodarskih posegov pa vabim k skupnemu načrtovanju posegov v prostor z enim samim skupnim ciljem – ohraniti naravno dediščino!

Milan Štraus

S kamni obloženo dno in brežina brez drevja sta kljub bistri vodi potoka porok, da rib, obrežnih ptic in drugih divjih živali ne bo nazaj v takšno okolje

Foto M. Štraus

Pravda za vidrino kožo

Marjana Hönigsfeld, dipl. biol.

Ko govorimo o življenju vidre, ene najbolj živahnih, gibčnih in igrivih sesalskih vrst, je poglavje o zakonodaji sprva videti precej dolgočasno in pušto. Pa vendar ni tako. Podrobnejše brskanje po zgodovini zakonov, ki so urejali lov na vidro, nam razkrije marsikatero nejasnost in pojasni prenekatero ugibanje o vzrokih, ki so privedli do množičnega iztrebljanja te živalske vrste in do najbolj neverjetnih načinov lova nanjo.

Na ozemlju današnje Slovenije je bil položaj glede lovskih pravic do vidre podoben kot drugod po Evropi. Nesoglasja se nikakor niso sukala okrog vprašanja, ali lov na vidro spodbujati ali ne – glede tega so lovci in ribiči popolnoma soglašali, večkrat pa se je zapletlo okrog pravice do plena. Uplenjena vidra namreč ni nujno pripadla uplenitelju. Odgovor na vprašanje, ali je uplenjena vidra lovčeva ali ribičeva, nikakor ni bil preprost, kajti lovski in ribiški predpisi so si bili včasih kar precej v opreki.

Najstarejši znani predpisi, ki so urejali lov na vidro na slovenskem ozemlju, so bili lovski in ribarski predpisi iz 18. in 19. stoletja. Od lovskih so še v Dravski banovini do leta 1931 veljali naslednji: za območje nekdanje Kranjske patenti iz let 1786, 1849 in 1855, za nekdanjo Štajersko lovski zakon iz leta 1906, za nekdanjo Koroško lovski zakon iz leta 1902, v Prekmurju pa je veljal zakon iz leta 1883; za nekdanjo občino Štrigovo (ljutomerski in dolnjo-lendavski okoliš) so veljala določila zakona za nekdanjo Hrvatsko in Slavonijo iz leta 1893.

Na Kranjskem je »smel vsakdo pokončati škodljive roparske živali, torej tudi vidro«; za lov s strelnim orožjem je bil potreben orožni list. Uplenjena vidra je v vsakem primeru pripadla lovskemu upravičencu. Na Štajerskem in Koroškem je smel vidro ujeti ali ustreliti le lovski upravičenec in njegovo lovsko-čuvajsko osebje, s pismenim dovoljenjem lovskega upravičenca pa tudi druge osebe. Uplenjena vidra je pripadla lovskemu upravičencu, drugemu uplenitelju pa le z njegovim privoljenjem. V Prekmurju je lahko vidro pokončal po-

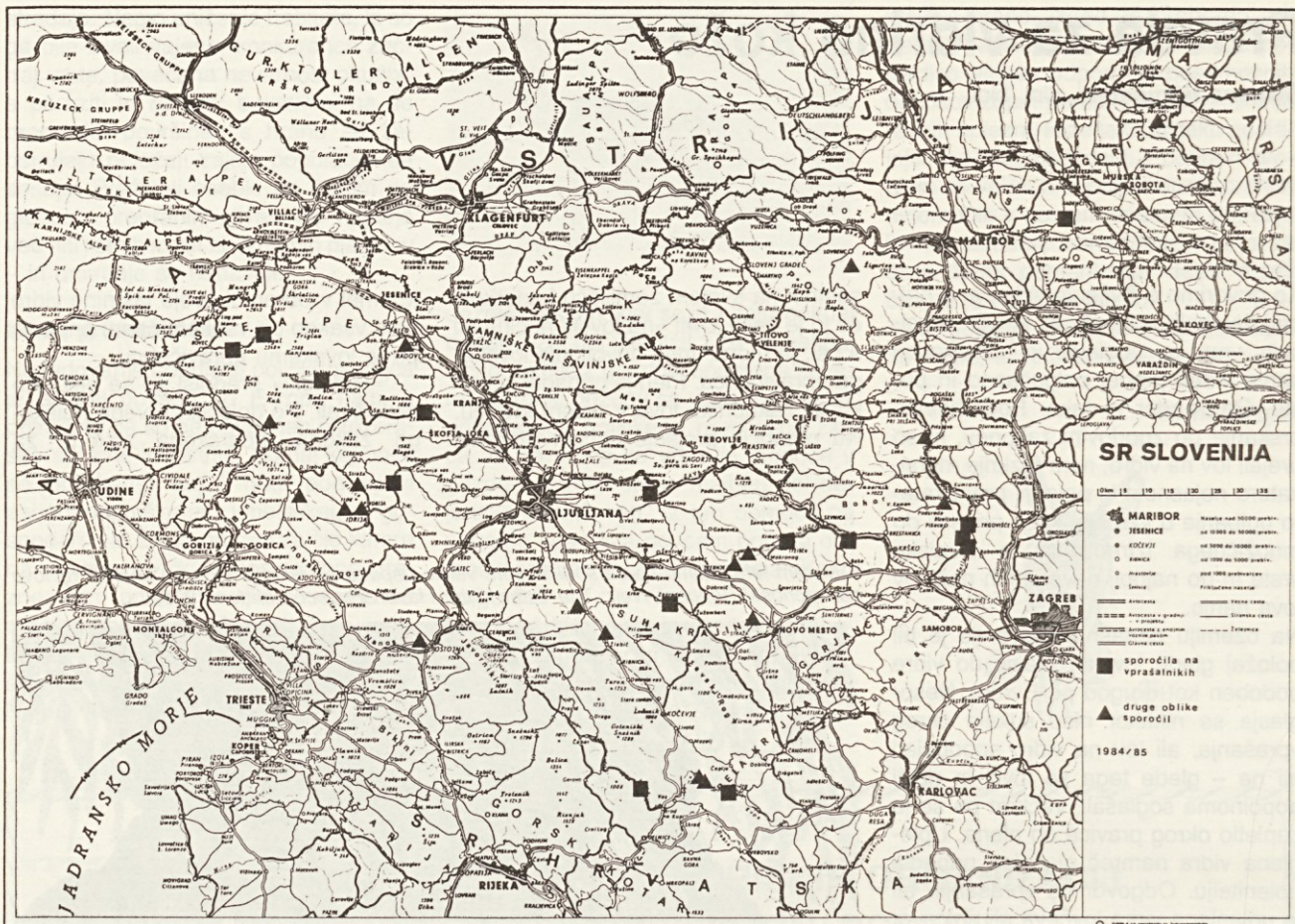
sestnik na svojem zemljišču kadarkoli; če jo je želel loviti »na lovski način« ali s psi, je moral imeti dovoljenje lovskega upravičenca. Plen je pripadel lastniku ali zakupniku lova v tistem lovišču. Na območju prejšnje občine Štrigova

je smel v obrambi svoje lastnine vidro ubiti vsakdo ob vsakem času, pripadla pa je lovskemu upravičencu.

»Ribarski« predpisi so se nekoliko razlikovali. Po določilih prvega ribiškega zakona, ribarskega zakona za

V novem letu želimo vsem sodelavcem veliko uspeha pri iskanju vider in znakov njihove navzočnosti! (Vincent Weir: The Otter. Otter Haven Project. London 1978)

Rezultati druge serije vprašalnikov VIDRA V SLOVENIJI: polni kvadrati in trikotniki označujejo mesta, kjer so sodelavci naloge (največ lovci) v sezoni 1983/84 sledili ali opazili vidro. Podatke so posredovali na vprašalnikih (kvadrati) ali v drugi obliki, to je ustno, pisno ali s pomočjo drugih sodelavcev (trikotniki). Opomba: število znakov se ne ujema popolnoma s številom vprašalnikov oziroma sporočil, saj so nekatera vsebovala informacije o več lokalitetah z znaki vidrine navzočnosti. (Primerjaj karto v Lovcu št. 3/1985, str. 77!)

Kranjsko iz leta 1888 (za mariborsko oblast), oblastni uredbi o ribarstvu iz leta 1928 (za ljubljansko oblast) in zakonu za ribarstvo za nekdanjo Hrvatsko in Slavonijo iz leta 1906 (za območje nekdanje občine Štrigova) so ribarski upravičenci smeli na vsem ozemlju Dravske banovine loviti vidro v svoji ribji vodi ali neposredno ob njej vsak čas in na kakršenkoli način, razen s strelnim orožjem in strupi. Vidra je povsod, razen na območju občine Štrigova, kjer je bila last lovskega upravičenca, pripadla ribiču.

S finančnim zakonom so aprila 1934 razširili uredbo o ribarstvu za ljubljansko oblast iz leta 1928 na vso Dravsko banovino. Od tedaj je smel, enotno za vso Dravsko banovino, vidro ujeti ali ubiti lovski in ribarski upravičenec, in sicer v kraju, kjer je imel lov oziroma ribolov.

Lovci so trdili, da je vidra v vsakem primeru njihova, uredba o ribarstvu pa je v 46. členu določala, da »ima lovski upravičenec izključno pravico razpolagati z živalmi, ujetimi ali ubitimi na ta

način (namreč brez strelnega orožja in strupov), izvzemši vidro, ki pripada ribarskemu upravičencu«. Torej so se tudi v naših krajih lovci in ribiči pravdali »za vidrino kožo«, ki je v srednjem veku v nemala spore med ribiči in plemstvom – lovci.

Razlog za spore so bili neenotni predpisi. Poenotil jih je dolgo obetani zakon o lovu kraljevine Jugoslavije (1931, s popravki 1932, ko je začel veljati tudi za Dravsko banovino), ki je vidro prišteval k nezaščiteni divjačini.¹ Loviti in ubijati jo je bilo dovoljeno samo lovskemu upravičencu in njegovemu lovskemu osebju ter gostom. Na ograjenem dvorišču ali posestvu pa jo je smel ubiti ali ujeti kdorkoli. Lovski zakon je razveljavil vse pravice lova na vidro, ki so jih do tedaj imeli ribiči. Ribiči pa so lovcem odgovorili z zakonom o sladkovodnem ribarstvu (1938), ki je ribičem zagotovil več pravice pri

pobijanju vider, kot so jih imeli kdajkoli. V zaprtih vodah (ribnikih, poliribnikih ipd.) so smeli »posestniki ribarske pravice in njihovi zapriseženi čuvaji ubijati ribolovu škodljive živali tudi s strelnim orožjem, če imajo dovoljenje za nošenje orožja«. Tudi posestniki in zakupniki ribarskih okrajev in odsekov in njihovi čuvaji so lahko ob svojih vodah lovili in ubijali ribolovu škodljive živali z vsakim sredstvom, razen s strelnim orožjem. Če pa je bila »potreba upravičena«, je lahko ban tudi njim dovolil uporabljati strelno orožje. Lovski upravičenec tem pravicam ni mogel ugovarjati, pač pa mu je pripadla vsa uplenjena divjad razen vidre, ki jo je dobil posestnik ribolova.

Med prepovedanimi sredstvi za lov je bilo le še strelno orožje, strupov pa zakon ne omenja več. Vidri je torej preti še ena nevarnost...

Prvi povojni zakoni za vidro niso prinesli veliko sprememb. Prvi je bil zakon o začasni ureditvi ribarstva v Sloveniji (1946), drugi pa splošni zakon o lovu (1947) za celotno državo, ki je določal,

¹ Zakon o lovu je razlikoval tri vrste divjačine: 1. divjačino, zaščiteni z lovopustom, 2. nezaščiteni divjačini in 3. zverjad. V zadnjo skupino je uvrščal samo medveda, risa, divjo mačko in volka, vse druge zveri (*Carnivora*) pa v drugo skupino.

V »Zlati jami«

Evald Mlinarič

Tudi v našem lovišču smo se navadili na divje prašiče. Ti so skupaj z jelenjadjjo zapolnili vrzel, ki je nastala po padcu številčnosti male divjadi. Zdaj jih odstrelimo vsako leto že več deset, praviloma na čakanju, organiziramo pa tudi nekaj skupinskih lovov, med katerimi je najlepši tisti v kobiljski Gornji šumi, ali, kot po domače pravimo, v »Zlati jami«.

Lovci vemo, da je lov na divje prašiče povezan s posebnim čarom. Ta plemeni divjad je izredno premetena in praviloma zelo previdna, krasi pa jo še marsikaj drugega. Že dejstvo, da je divji prašič lahko izredno težak, ponavadi vname lovčev domišljijo, naš lovski čuvaj Tonček pa rad pospremi velikega merjasca z vzklikom: »Takši je bil kak fičo!«. To, da zna biti vodeča svinja nevarna človeku, marsikomu v kritičnih trenutkih lova zmehta kolena, to, da so divji prašiči zelo nepredvidljivi, pa lovčev razburjenje kaj kmalu dodatno poveča.

Kot vsega v življenju smo se morali lovci naše LD naučiti tudi lova na divje prašiče. Dolga leta smo lovili to plemeni divjad, preden smo zbrali dovolj

izkušenj, da smo lahko že pred samim lovom mislili na uspeh. Neradi se preveč pogosto spomnimo številnih neuspešnih lovov in vprašanj, ki smo si jih zastavljali. Poskušali smo v Rastikah, pa nič. Pa v dolnji šumi, in spet nič. V Črnem logu. Nič. In znalo se je zgoditi, da je bila zemlja sveže razrita, s trave otepena rosa je kazala smer, in iz gozdov je vel »še sveži vonj« po divjih prašičih. Toda na našo srečo povsod le ni bilo tako.

Ko smo pognali v Gornji šumi mladoleša, ki se mu je takrat še reklo »Za barako«, smo imeli uspeh že prvič. Pa drugič – spet uspeh. Tretjič – neverjetno, toda spet smo bili uspešni... In po enem uspešnih lovov nam Ivan Kolenc, takrat je bil predsednik v LD, navrže: »Porka madona, to je za nas prava zlata jama.« Tako je nastalo ime »Zlata jama«. Danes je izraz izrinil staro ime iz pogovornega jezika domačinov. Lovcem pa pomeni ime še nekaj več, saj danes kroži med lovci od blizu in daleč za srednje debelo knjigo doživetij iz »Zlate jame«. Kot so nasploh lovska doživetja rada, so tudi ta največkrat namenjena velikim jelenom,

mogočnim merjascem, bolj ali manj prijetni dogodivščini, skratka lovu.

Ni naključje, da je številčnost divjih prašičev v Gornji šumi tako visoka... V sedemdeseta leta je tekel čas, ko so v velikih gozdovih med Kobiljem in Dobrovnikom pa tja do Bukovnice in še naprej pele žage. Človek – nikoli zadovoljeni vladar sveta – je pobiral davek. Nemočni so padali ostareli gabri, breze in bukve in se spreminjali v preteklost. V spomine. Izropana zemlja je še dolgo samevala, le tu in tam je bilo na izpostavljenih rebrih nekaj mogočnih dreves vetrobran za gozd prihodnosti. Gozdarji so bili tokrat temeljiti. Sredi velikih gozdov je zevala veličanska poseka, katere obseg bi se dal izmeriti le v kilometrih. Skoraj bi lahko bilo upravičeno tarnanje vaških ženic... saj kaj tako nezaslišanega v našo boljšo domovino ne sodi«, in »... da se to niti nekoč ni dogajalo...«, če bi ne bili gozdarji takoj obvezali velike rane in poseke pogozdili.

Človek, narava in čas so opravili svoje. Mladi iglavci so rasli kot za stavo in že po nekaj letih smo zaznali obris novega gozda. Sredi velikih gozdov je zrasla komaj prehodna divjina. Ljudje so se je začeli izogibati, saj tam res niso imeli česa iskati, hvaležna pa jo je sprejela divjad, potrebna miru in varnosti. Lovci nismo držali križem rok. Del divjine smo namenili za rezervat, kmalu smo začeli s krmljenjem, postavili solnice, skratka, pomagali smo ji živeti...

Vsako leto, ko se zberemo lovci iz severovzhodne Slovenije pri logarnici v Kobilju, slavi LD Dobrovnik svoj »de-

Starešina LD Dobrovnik podeljuje »vejice plena« upleniteljem Foto: M. Korošec

lovni« praznik. Mit o »Zlati jami« je dosegel že samo osrednjo Slovenijo, saj se srečamo na lovu lovci ne le z desnega brega Mure, temveč tudi tisti z desnega brega Drave. Leta 1984 smo se zbrali 16. decembra. Z gosti, ki prihajajo, smo se že dobro spoznali, zato tudi jutraj ni manjkalo živahnosti. Eni so kmalu začeli obupati lovska doživetja iz časa, ko se nismo videli, drugi so obujali spomine na lanski lov, ko nam je Diana namenila močnega merjasca, ali na tistega leto poprej, ko smo odstrelili štiri prašiče. Sam sem prisluhnil Branku Radišiču, ki se je spomnil svojega otroštva, ter pripovedoval o tragediji, ki se je pripetila prav na mestu našega zbora – leta 1945 sta tam zapeljala na fašistično mino dva rdečearmejca z motorjem; tako njiu kot motor so nekaj dni po nesreči domačini spravljali z okoliških hrastov; tudi sam, vaški pobalin, je pomagal pokopati nesrečneža.

Starešina, Emil Ferencek, je pred lovom dal navodila o poteku lova in zaželel »dober pogled«, nato so se lovci v dveh dolgih kolonah odpravili na stojišča.

Pol ure za njimi smo se napotili gonjači. Imeli smo krajšo pot. Kljub mrazu ni nihče nergal, saj na srečo zima še ni postregla s snegom. Zlata jama je že brez snega polna muh. Vsi, ki gremo raje v pogon, smo že doživeli kakšno neprijetno presenečenje. Vedeli smo, da je vsako prebijanje skozi neprehodno divjino polni meri izkušenj navkljub doživetje zase. Pogosto se v gosti gošči, v kateri se križajo iglavci s koprinjem in še s čim, zatakneš tako temeljito, da ne moreš ne naprej, ne nazaj. Če bi bil še sneg, pa bi ga imel v najboljšem primeru povsod več kot preveč.

Komaj slišno je prinesel veter glas lovskega roga, ki je oznanil začetek pogona. Vse misli so se strnile le okrog poti skozi goščare. Počasi. Premišljeno. Odločno. Že po nekaj metrih se srečam z mlajšim jelenom, ki si je

presenetljivo lahko delal prostor in se umikal iz obroča. Na varno. Toda časa ni na pretek. Vtem že preženemo prve trope prašičev. Začenjajo se oglašati streli. Lovec, ki je šel levo od mene, Kocetov Gustek, odstrelil lanščaka. Grem mu ga pomagat spraviti na najbližjo linijo, le nekaj minut je do nje, ko me skoraj povozi drugi trop prašičev. »Danes bo dobro!« ugotavljam. In lov je tekkel, kot si je le mogoče želeti. Dobri dve uri prebijanja skozi goščaro sta bili mimo. Pridemo do linije.

Pogona je torej konec. Po liniji se valijo skupinice lovcev in vsakdo med njimi ima kaj povedati. Ta govori o zaprti puški, ki je rešila življenje prašiču, drugi razlaga o dobrem strelu... Matjašecov Ivan pravi, da jih je naštel kar dvainsedemdeset v pogonu. Našteli smo tudi devet odstreljenih divjih praši-

čev. Uspeh torej, kakršnega nismo pričakovali.

Malica. Pri »gasilski preži« zakurimo ogenj. Vesel klepet. In odločitev. Kljub uspehu poženemo še predvideni del gozda, bolj zaradi lisic in šoj.

Ko je oznanil lovski rog konec lova, se je že delal večer. Po Gornji šumi se je začela vleči megla, ki je presenetljivo mrzlo rezala pod plašče. V lovcih pa mešani občutki. Hvaležni smo Diani za obilni plen, hvala Narava. In ne le to! Tudi drugo – vrnili ti bomo vse, kar smo ti vzeli. Z vestnim delom vse prihodnje leto. Prihodnje leto pa spet »Na svidenje v Zlati jami«, so bile besede, izrečene ob pozdravu lovini. In lovci bi ne bili pravi lovci, če ne bi pri »Lujzi« v rane jutranje ure večkrat predelali lovskega praznika.

Po lovskem svetu

Milijoni za lovsko zadovoljstvo

Khalifa Ben Hamed ali Thani, emir iz Katarja in eden najbogatejših naftnih mogotcev, je skupaj z dvema rojakoma in belgijskim prijateljem vzel v zakup 4000 ha veliko lovišče v belgijskih Ardenih.

Lovišče spada med najboljša za veliko divjad. Zakupnino za 12 let v višini 2 milijona nemških mark so plačali vnaprej.

Ker je v Belgiji dovoljeno loviti le, ko opraviš lovski izpit, je to poseben problem. Za letos lahko emirju izdajo le enkratno dovoljenje za pet zaporednih lovskih dni. Naslednje leto mora zakupnik opraviti lovski izpit, sicer sam ne bo smel loviti in bo lahko vabil in gostil le ustrezne poslovne in druge prijatelje. Morda bo med vabljenimi tudi dosedanjí zakupnik, ki je na licitaciji odpadel. Upajo tudi, da bodo emir in prijatelji spoštovali belgijsko lovsko etiko in se povsem podrejali predpisanemu načrtovanju odstrela jelenjadi, ki bo v kratkem uveljavljeno. Na koncu nemška revija Wild und Hund, ki je vest objavila, z nemalo zajedljivosti ugotavlja, da je nadaljnji komentar odveč.

MADŽARSKA

Kapitalni jelen z Blatnega jezera

V letošnjem roku so v približno 20 000 ha velikem lovišču Olajipari – Dolgozok

okrog 30 km južno od Blatnega jezera uplenili kapitalnega jelena.

To je bil nepravilni trideseterak, star 15 do 16 let. Po uradni ocenitvi v Budimpešti je 14,8 kg težko rogovje dobilo 255,63 mednarodnih (CIC) točk.

ROMUNIJA

Uspešna naselitev jelenjadi

Spomladi leta 1965 so v del Sedmograškega gorovja, območje, v katerem do takrat ni bilo jelenov, spustili 15 košut in 4 jelene, in sicer na območje dveh državnih gozdnih uprav.

Dve leti kasneje so naselitev nadaljevali in izpustili dve košuti in tri jelene na območju tretje, sosednje gozdne uprave. Tako so spustili 29 glav jelenjadi na 36 000 ha skupne gozdne površine. Jelenjad je bila prej dve leti v prilagojevalni obori, ob izpustu pa so bile košute breje in so polegale v bližini izpusta.

V obdobju do danes se je življenjski prostor jelenjadi povečal na dobrih 65 000 ha, številčnost jelenjadi pa ocenjujejo na 450 glav. Poleg gojitvenega odstrela so uplenili tudi nekaj močnih jelenov. Leta 1974 uplenjeni 16-letni dvajseterak je tehtal iztrebljen 184 kg, rogovju pa so prisodili 220 točk. Leta 1978 je bil uplenjen 17-letni jelen z rogovjem, ocenjenim z 209 točkami. Kljub navzočnosti volkov in risa so izgube jelenjadi razmeroma redke.

K. B.

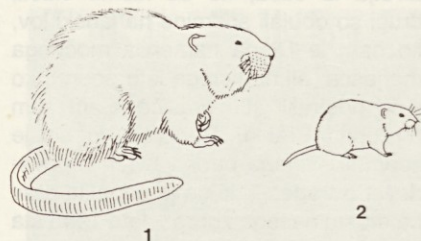
Pižmovka

Boris Kryštufek

Voluharice (*Microtidae* ali *Arvicolidae*), sem pa uvrščamo tudi pižmovko, so velika in bogata glodavska družina. V glavnem so to majhne, le kak decimeter dolge, mišim podobne živali, ki so v osnovi izraziti rastlinojedi. Najpreprostejše in najstarejše (gledano razvojno) voluharice so lemingi ali postrušniki. Večina vrst voluharic živi na suhih tleh. Z močnimi okončinami si kopljejo podzemne rove, hrano pa si iščejo na površju. Sem in tja so se nekatere prilagodile na pravi podzemski način življenja, druge pa so šle v vodo. Ene in druge so močno povečale telesno

velikost, svoj vrhunec pa so dosegle v pižmovki, ki je največja voluharica sploh.

Pižmovka je dolga 25–35 cm, rep pa meri 20–25 cm. Težka je 600–1800 gramov. Glava je kratka in široka, s kratkimi, okroglimi uhlji, dolgimi 15 do 20 mm, ki so večinoma povsem skriti v kožuho. Prednje noge so dokaj šibke, s po štirimi prsti, zadnje noge pa so močnejše, s po petimi prsti. Robovi so obraščeni s ščetinami, ki povečujejo njihovo površino, kar je seveda prilagoditev na vodno življenje. Dlani in stopala so brez blazinic, kar je značilno za

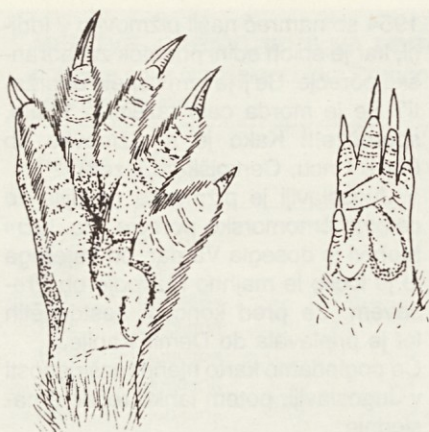

Sl. 1. Prvotne voluharice, iz katerih se je razvila tudi pižmovka (1), so bile majhne živali s kratkim repom (2)

vse voluharice, ki so prešle na vodno življenje. Rep je bočno sploščen, pokrit s 150 roženimi obročki. Voluharice so večinoma kratkorepe, pri pižmovki pa je razmeroma dolg rep prilagoditev na vodno okolje. Tudi dlaka kaže, da gre za vodno žival. Podlanka je gosta in volnata, krovna dlaka pa dolga in resasta. Slednja daje pižmovki tudi barvo. Lobanja ima vse značilnosti voluharic. Med močnimi sekalci (glodači) in tremi meljaki zeva vrzel ali škrbina (diastema). Meljaki zmeljejo vsak dan velike količine zelenih rastlinskih delov. Glavna prednost zelenih rastlinskih delov je ta, da jih je vedno in povsod dovolj. Vsebujejo pa le malo škroba, zato je njihova hranilna vrednost nizka. In ker imajo majhno hranilno vrednost, jih morajo voluharice zaužiti velike količine, čemur so se njihovi meljaki tudi prilagodili. Površina meljakov je ravna, gledano z vrha pa nam daje videz cikcakaste žagice. Gube trdega zobnega emajla potekajo kot neakšne letve bolj ali manj pravokotno na vzdolžno telesno os, s tem pa tudi na smer premikanja spodnje čeljustnice. Letve tega emajla delajo neakšne zanke, ki so zapolnjene z mehkejšim zobnim dentinom (zobovino). Dokler zob raste, je v svojem spodnjem delu odprt, kmalu pa se ta t. i. zobna pulpa zapre in da zobno korenino.

S starostjo je korenina vse daljša, zobna krona, ki se obrablja, pa vse nižja. Kasneje so voluharice v svojem razvoju pridobile sposobnost, da ostane zobna pulpa stalno odprta, kar pa seveda pomeni, da tudi meljaki neprestano rastejo (pri glodavcih imajo to zmožnost predvsem glodači). Vidimo torej,

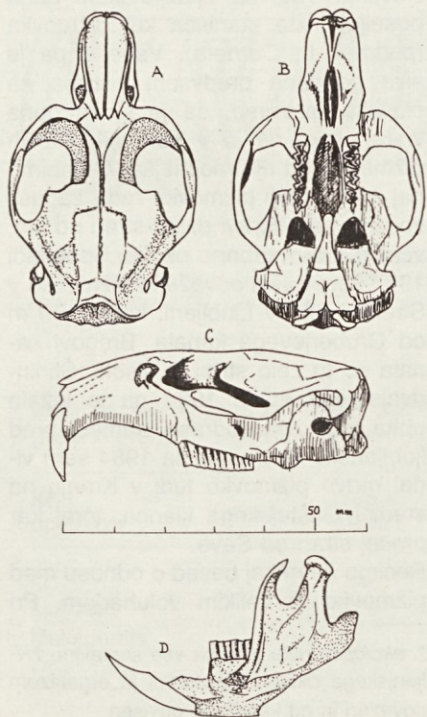
Sl. 2. Stopalo in dlan pižmovke. Zlasti na stopalu, ki je brez blazinic in obrobljeno s plavalnimi ščetinami, so očitne prilagoditve življenju v vodi.

da je pižmovka v tem pogledu razmeroma primitivna voluharica.

Višina zobne korenine in zobne krone je odvisna od starosti živali, zato si lahko z njo pomagamo pri določevanju starosti pižmovke.

Dobro je znano, da je domovina pižmovke Severna Amerika. Tam živi od Aljaske in Labradorja do južne Karoline, Teksasa, Arizone in Kalifornijskega zaliva, ni pa je v sami Kaliforniji in v močvirjih Floride. Na otoku Nova Fundlandija živi ozko sorodna vrsta *Ondatra obscurus*, ki je nekoliko manjša od

Sl. 3. Lobanja pižmovke, gledano z vrha (A), od spodaj (B) in s strani (C), D – spodnja čeljustnica

naše pižmovke (*Ondatra zibethicus*). Na obsežnem geografskem območju so se seveda razvile številne podvrste (geografske rase) pižmovke, ki se razlikujejo po barvi dlake in telesni velikosti. Najmanjše geografske rase pižmovke najdemo na južnem robu njihovega območja (areala) razširjenosti. Najmanjše podvrste so *Ondatra zibethicus bernardi*, *O. z. pallidus* in *O. z. ripensis*. Največje podvrste živijo v večjem delu Združenih držav Amerike (z

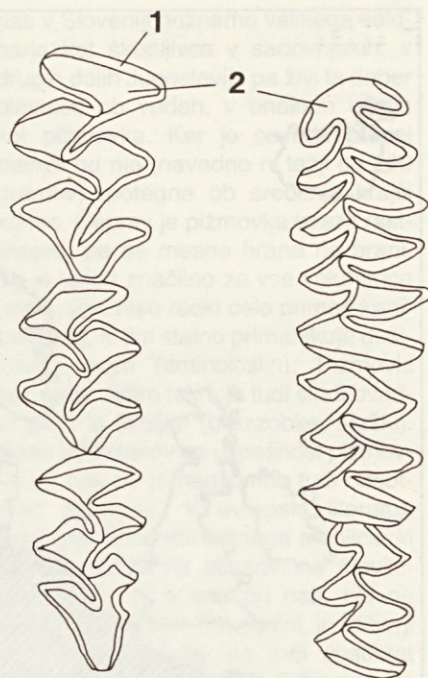

Sl. 5. Razširjenost pižmovke (*Ondatra zibethicus*) v njeni prvotni domovini Severni Ameriki (šrafirano). S puščico je označena Nova Fundlandija (črno), kjer živi ozko sorodna vrsta *Ondatra obscurus*.

izjemo južnega roba; *O. z. merglus*, *O. z. occipitalis*, *O. z. macrodon*), srednje velike podvrste (*O. z. zalophus*, *O. z. spatulatus*, *O. z. albus*, *O. z. aquilonius*) pa najdemo v Kanadi in na Aljaski.

Dobro znano je tudi, da je pižmovko v Evropo zanesel človek leta 1905. Takrat je namreč grof Colloredo-Mannsfeld spustil na svoje posestvo Dobriš pri Pragi pet pižmovk (dva samca, tri samice), ki jih je dobil iz vzhodne Kanade. Do leta 1907 je njihovim potomcem uspelo, da so poselili okolico Prage, v naslednjem desetletju pa so na vseh straneh prodrle že do 100 km daleč. Leta 1914 so po Elbi dosegle Nemčijo, leta 1915 Madžarsko, 1924 Poljsko, 1932 Jugoslavijo in 1942 Romunijo. Finci so leta 1919 dobili več pižmovk iz Češke in Nemčije pa tudi iz Združenih držav Amerike in Kanade in jih izpustili. Iz Finske so se razširile proti severu do Švedske in naprej proti vzhodu. Kot vidimo s karte, se dve veliki območji pižmovkine razširjenosti v Evropi ne stikata.

V Jugoslaviji se je pojavila prva pižmovka v bližini Koprivnice leta 1932. Leto kasneje so jo našli tudi v Sloveniji,

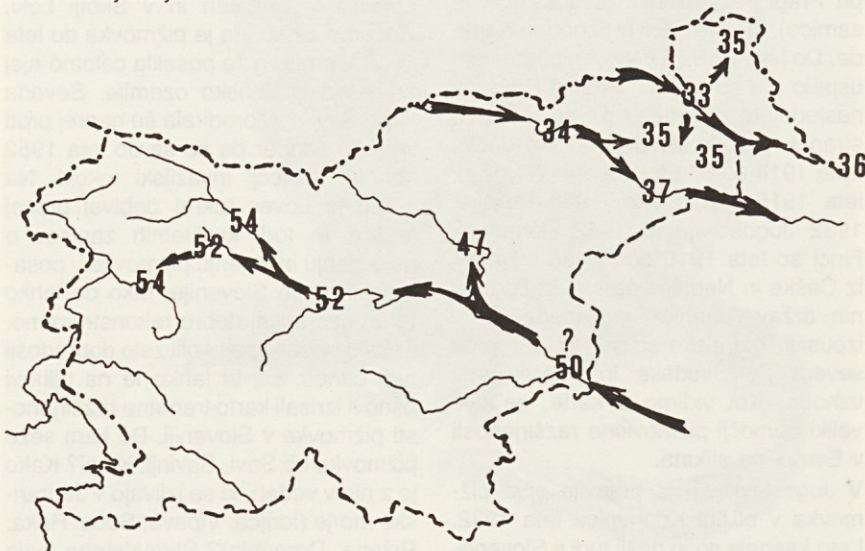
Sl. 4. Meljaki pižmovke, gledano z vrha. Levo – zgornji, desno – spodnji meljaki. 1 – zobna sklenina, 2 – dentin (zobovina).

v Prekmurju, kamor je prišla po Rabi, Zali in Muri. Avgusta istega leta so jo opazovali v avstrijski Radgoni. Po enem letu je bila doma tudi v Dravi. O opažanju te živali pri Bolfenku je takrat poročal tudi dr. O. Reiser, eden največjih raziskovalcev ptičjega sveta Balkanskega polotoka. V naslednjih letih so se kopičila poročila o pojavljanju pižmovke v severovzhodni Sloveniji, v porečju Mure in Drave. Po koncu druge svetovne vojne se je bližala Sloveniji z zahoda, po reki Savi. Iz okolice Brežic so prvič poročali o njej 15. februarja 1950. Bržkone pa to ni prvi podatek od tam, saj so jo v spodnji Savinjski dolini našli že avgusta 1947. Leta 1952 se je pojavila v Črnučah in v Škofji Loki. Rečemo lahko, da je pižmovka do leta 1952 v grobem že poselila celotno njej primerno slovensko ozemlje. Seveda je po Savi npr. prodirala še naprej proti severu, vendar pa so se do leta 1952 končali največji invazijski tokovi. Na srečo je Lovec takrat dobival precej kratkih in tudi kvalitetnih zapisov o pojavljanju in širjenju pižmovke v posameznih delih Slovenije, tako da lahko ta proces dokaj dobro rekonstruiramo. Takšni podatki pa bi bili zelo dobrodošli tudi danes, saj bi lahko le na njihovi osnovi izrisali karto trenutne razširjenosti pižmovke v Sloveniji. Do kam seže pižmovka ob Savi, Savinji, Kolpi? Kako je z njo v vodah, ki se izlivajo v Jadransko morje (Idrija, Vipava, Soča, Reka, Rižana, Dragonja)? Štirinajstega maja

Sl. 6. Razširjenost pižmovke v Evropi

Sl. 7. Smeri in čas naseljevanja pižmovke v Sloveniji. Številke pomenijo letnice, ko se je pižmovka v nekem območju prvič pojavila (podatki iz Lovca), puščice pa označujejo glavne smeri naseljevanja.

1954 so namreč našli pižmovko v Idriji, kar je sploh edini podatek za jadransko porečje. Se ji je tam uspelo obdržati? Se je morda celo razširila? Pišite, sporočite!!! Kako je s pižmovko ob Pivki, Uncu, Cerkniškem jezeru??

V Jugoslaviji je pižmovka osvojila že celotno črnomoško porečje. Po Južni Moravi je dosegla Vardar, od katerega jo je ločilo le majhno razvodje ob Preševem. Že pred koncem šestdesetih let je priplavala do Demir Kapije.

Če pogledamo karto njene razširjenosti v Jugoslaviji, potem lahko rečemo naslednje:

- pižmovka naseljuje predvsem nižinska in gričevnata območja Jugoslavije (t. j. panonski in subpanonski svet), kjer je splošno razširjena in pogosta;
- v gorata območja države prodira le ob vodnih tokovih.

Zanimivo je, da so takšne zakonitosti v razširjenosti značilne še za nekatere naše glodavce, ki jim je skupno to, da so poselili ozemlje Jugoslavije šele po koncu ledenih dob (v postpleistocenu), torej pred največ 8000 leti.

Vsiljuje se nam tudi vprašanje, kako in zakaj je lahko pižmovka hitro in uspešno poselila tako obsežno območje. Najbrž je najpravičnejši odgovor ta, da v Evropi ni nihče zasedal njene ekološke niše.* V ekološkem pogledu, zlasti kar zadeva izbiro stanišča, so ji še najbližje bober, veliki voluhar in siva podgana. Bobra je v Sloveniji že pred več kot 300 leti iztrebil človek.

Siva podgana živi ponekod divje življenje ob vodnih tokovih, neodvisno od človeka. Tudi na Ljubljanskem barju poseljuje ista stanišča kot pižmovka (podatek L. Černeta). Vseeno pa je siva podgana predvsem vezana na človeka (pravimo, da je sinantropna vrsta), tako da je v naravnih okoljih pižmovka od nje močnejša. Omenimo naj še, da tudi pižmovka rada zapusti vodo in se odpravi daleč stran od nje, včasih tudi v urbano okolje. Spomladi 1977 sem našel povoženo pižmovko v Streliški ulici v Ljubljani, kakih 150 m od Gruberjevega kanala. Bregovi kanala so tu zelo strmi in visoki. Štiriindvajsetega aprila 1984 pa je ležala ubita pižmovka (odrasel samec) pred ljubljansko opero. Aprila 1984 sem videl mrtvo pižmovko tudi v Kranju na sredini Gaštejskega klanca, torej kar precej stran od Save.

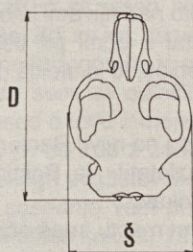
Recimo še nekaj besed o odnosu med pižmovko in velikim voluharjem. Pri

* ekološka niša obsega vse sestavine življenjskega okolja, s katerimi je organizem povezan in od katerih je odvisen

MERITVE, OPRAVLJENE NA LOBANJAH NAŠIH PIŽMOVK

(lobanje so iz študijske zbirke Prirodoslovnega muzeja Slovenije; dimenzije so v milimetrih)

Št. PMS	Kraj uplenitve	Spol	D	Š	
1675	Ig	♀	58,9	37,2	
3048	Sora	—	57,5	34,3	
3507	Ljubljana	♀	58,3	34,8	L. Černe
3508	Ljubljana	♀	56,8	34,7	L. Černe
3509	Ljubljana	♂	61,9	—	L. Černe
3510	Ljubljana	♂	61,6	37,3	L. Černe
4856	Ljubljana	♂	59,1	34,7	L. Černe
4857	Ljubljana	♂	61,6	—	L. Černe
3276	Moravče	—	61,5	37,2	B. Leskovic
4974	Domžale	—	56,5	34,5	B. Leskovic

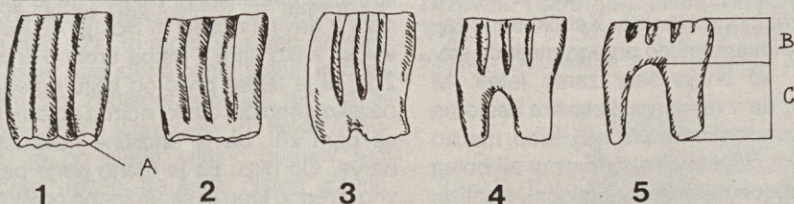

Merjenje pižmovkine lobanje

D – dolžina (= kondilobazalna dolžina) lobanje
Š – širina (= zigomatična širina) lobanje

Soodvisnost med višino zobne krone (B) in starostjo pižmovke

Višina zobne krone (v mm)	Starost (v mesecih)
10,2	2,5–3
8,5	6
7,1	9
6,2	12
4,8	18
3,6	24
2,4	30
1,2	36

Meljaki različno starih pižmovk. Starost narašča od 1 proti 5. Pri mladi pižmovki je zobna pulpa (A) odprta (1), nato pa se kmalu začne zapirati (2), tako da se pojavi zobna korenina (3). Korenina (C) je s starostjo vse daljša, zobna krona (B) pa vse nižja (4, 5).

Meritve, opravljene pri naših pižmovkah

(teža v gramih, ostalo v milimetrih)

Kraj uplenitve	Spol	Trup z glavo	Rep	Stopalo	Uho	Teža
Ig	♀	257	215	61,0	18,0	—
Ljubljana	♂	270	200	65,4	15,0	800
Makedonija						
Obleševo	♀	310	206	70,8	18,0	—

nas v Sloveniji poznamo velikega voluharja kot škodljivca v sadovnjakih, v drugih delih Jugoslavije pa živi ta dober plavalec ob vodah, v enakem okolju kot pižmovka. Ker je seveda precej manjši od nje (navadno ni težji od 200 gramov), potegne ob srečanju krajši konec. Čeprav je pižmovka izrazit rastlinojed, pa se mesne hrane ne brani. To je sploh značilno za vse voluharice (med njimi niso redki celo primeri kani-balizma), ki jim stalno primanjkuje dušikovih spojin (aminokislin). Pižmovki npr. prav dobro teknejo tudi sladkovodni polži in školjke (brezzobke, škrčki). Eden od vzrokov za uspešnost pižmovke pri nas pa je nedvomno tudi odsotnost plenilcev. V evropski literaturi omenjajo lisico kot edinega plenilca, ki resneje vpliva na pižmovkino številčnost. Kako je s tem pri nas, niti ne vemo. Podlasice, hermelini in dihurji so najbrž preredki, pa tudi dostikrat premajhni za pižmovko. Pižmovka je najbrž tudi prevelika za večino naših ujed in sov (v izbljuvkih velike uharice, ki bi edina od sov prišla v poštev, ostankov pižmovke še nisem našel). Zanimivo bi bilo tudi vedeti, ali ji strežejo po življenju velike plenilske ribe (npr. ščuka)? Vsakršnih poročil bomo seveda zelo veseli!

Primerjava slovenskih pižmovk s poljskimi in nemškimi

	D min – max	Š min – max
Slovenija	56,5 – 61,9	34,3 – 37,3
Poljska	58,2 – 68,8	
Nemčija	59,6 – 63,5	35,6 – 38,3

Čir-rik, čir-rik, pozdravljajo jerebice novi dan

France Cvenkel

Ena izmed zgodb iz knjižice »Zgodbe o živalih«, ki jo je izdala Državna založba Slovenije. Recenzija o knjižici je na strani 359 te številke.

Uredništvo

Mrzlo jutro je, močna slana. Kita poljskih jerebic čepi sredi prosenega strnišča. Tesno so se stisnile druga k drugi z glavami navzven; tako sédejo vsak večer, da bi tudi ponoči pravočasno opazile ali začutile lisico, veliko podlasico ali potepuško domačo mačko, če bi se jim morda približala. Poljska jerebica namreč ne prenočuje na drevju kot več vrst ptic, tudi nikoli ne séde na drevo. Sicer pa sploh nerada vzleti. Je pač kokoš, ki uporablja predvsem noge. Hrvatje jo imenujejo »trčka«, ker zelo dobro teče.

Megla se premakne in s strani posveti rdeče jesensko sonce. Čir-rik, čir-rik, pozdravljajo jerebice novi dan. Potem se spreletijo; dvakrat, trikrat se dvignejo, dokler ne obstanejo na mestu, kjer se bodo zadrževale čez dan. Ko na večer sonce zaide, se jerebice spet skličejo. Njihov čir-rik, čir-rik je zadnji glas v tihem polju pred nočjo.

Jesenska nedelja. Tokrat je oče vzel s seboj na lov sina Boštjana. Po polju gresta in lovcu ob levi nogi stopa pes rjavkasto bele barve s kratkim repom – ptičar.

»Najprej bova pogledala, kaj je z jerebicami,« tiho reče oče, »zadnje dni so kmetje na polju našli več raztrganih. Skušala bova ugotoviti, kdo jih redči, ali ponoči lisica ali podnevi kragulj.«

Lovci si zelo prizadevajo, da bi zopet razmnožili to prijazno poljsko kuro. Tudi kmetovalcem bi bilo prav, če bi rešili jerebico pred uničenjem, saj je izredno koristna ptica. Računajo, da ena na dan uniči poprečno 300 škodljivih žuželk in pojé 20 g semen različnih plevelov. Kje je vzrok, da je jerebic na naših poljih vse manj?

Poljska jerebica ima številne sovražnike, ker ima pač okusno meso. Še najhujši sovražnik pa ji je moderno kmetijstvo z monokulturami ter s kemičnimi in tehničnimi sredstvi. Po statistiki Lovske zveze Slovenije je spomla-

danski stalež jerebic v Sloveniji od leta 1959 od 39 000 upadel na 13 000 v letu 1974. V zadnjih letih pa se je število jerebic še bolj zmanjšalo. Zato so slovenski lovci poljske jerebice v mnogih loviščih popolnoma zaščitili in jih ne streljajo.

Jato – ki ji lovci pravijo kita – sestavljajo samček, kokoška in mladiči. Pred zimo se združita tudi po 2 kiti. Ko marčno sonce prežene sneg s polj, napoči ženitveni čas. Kite se začnejo razhajati in samčki, lanski mladiči, gredo iskat družice. Vendar samček mlade jerebice ne osvoji s silo. Sama se odloči za tega ali onega in mu je potem zvesta vse življenje. V maju jerebica že vali svojih 15 do 20 olivno rjavih ali zelenkasto sivih jajc. Samček-petelinček se zadržuje v bližini gnezda, ženki dela družbo, jo opozarja na nevarnost, toda nikdar ne sede na jajca v gnezdu, kar je pravadna navada petelinov vseh vrst. Jerebica sedi na gnezdu tri tedne, ko pričivkajo na svet rjasto lisasti, piščančkom podobni kečkici. Sprva se hranijo samo z žuželkami, kasneje pa predvsem s semeni plevelov.

Ko mlada družinica išče hrano, se samček večkrat postavi na višje mesto, da bi prej opazil sovražnika in dal opozorilno znamenje. Kečkici so v največji nevarnosti do prvega meseca starosti, ko znajo šele zares leteti. Ni bosa, da v tem času kokoška često na svojevrsten način preliči lisico, mačko ali tudi človeka. Kakor hroma ali bolna se znajde pred zalezovalcem, ki misli, da jo bo ujel. Toda spelje ga daleč proč od neboljanih mladičev in se v večjem krogu zopet vrne k njim.

Pes Brin ob očetovi nogi je postajal že nestrpen, zato mu je oče ukazal: »Išči!« Brin je veselo planil v repo, migal s kratkim repom in vohljajal za divjadjo. Ko ga je iz repe kar potegnili na proseno strnišče, je oče tesneje stisnil puško. Lovec mora biti vedno pripravljen, morda bo skočil zajec ali zletel fazan. Brin je naredil nekaj skokov sem in tja in že stal kot ukopan, s stegneno glavo naprej in po vsem životu drgetajoč od lovske strasti. Zavohal je divjad, ki se je nedaleč pred njim pritisnila k tlom, da bi se prikrla

zasledovalcu. Pes stoji na divjad, pravijo lovci. Takó je naučen, dresiran. Oče in Boštjan se od zadaj približata Brinu. Ropot peruti pretrga ozračje. Dvignila se je kita sivo rjavkastih kokošk, poljskih jerebic. Glasen čir-rik, čir-rik spremlja njihov vzlet.

Oče niti ne dvigne puške k licu, le s pogledom sledi nizko nad njivami leteči kiti. A sinko je ostal z očmi pri tleh. Pritegnila ga je jerebica, ki je stekla po razoru.

»Oče, poglej jerebico na njivi! Ranjena je, ker ni mogla vzleteti!« je Boštjan pocukal očeta za rokav.

»Saj res! Na pravem mestu imaš oči,« je oče v zadnjem hipu, preden je izginila v strnišču, opazil jerebico.

»Prinesi!« je padlo povelje, na katerega Brin vedno ves drgetajoč nestrpno čaka.

Pes je šinil po njivi, zakrožil na mestu, kjer so vzletele jerebice, potem pa ga je dah bežeče jerebice potegnil po razoru.

Kmalu se je vrnil. Z jerebico v gobcu je sédel pred očeta in mu jo dal v roko – še živo. Imela je zlomljeno perut in na glavi svežo rano.

»To je kraguljevo delo«, je rekel oče in izročil jerebico sinku. Boječe ga je gledala z rjavimi očesci in Boštjan je čutil v roki, kako hitro ji utripa drobno srce. Zdaj si je lahko prvič od blizu ogledal poljsko jerebico. Če jo vidimo od daleč, se nam zdi, da je enolične rjavkaste barve. Od blizu pa je njeno perje barvno izredno lepo in se umirjeno preliva.

»Ugotoviva, ali je samček ali samička,« je rekel oče. »Petelinčka loči od kokoške le izvežbano oko. Najina jerebica ima na prsih temno rjavo liso, imenovano tudi podkev, ki jo imajo navadno samčki. Toda to še ni dokaz, da je najina jerebica petelinček. Nasprotno, kokoška je. To nama povedo krovna peresa na perutih. Krovna peresa, vsako z ozko svetlo liso po sredini, so značilna za samčka, krovna péresa s takšnimi lisami in s prečnimi svetlimi lisami pa za samičko.«

Boštjan jo je varno spravil v svojo torbo. Ves dan, ko je stopal ob očetu prek njiv, je premišljal, kako bo pozdravil ranjeno jerebico.

Borkove in moje lisice

V. B.

Marsikdo nestrpno pričakuje jesen, čas, ko na brakadah zazvonijo naši beli štirinožni prijatelji, istrijanci. Ne znajo vsi prisluhniti njihovi pesmi in uživati ob njej. Komur so istrijanci in brakade prirasli k srcu, pa jih ne bo zapustil nikoli več. Lepi so trenutki napetosti, pričakovanja, ko doni po dolinah in strminah njihov močni zvonki glas. Zdi se mi, da vse premalo pišemo o našem goniču in o lovu z njim. Prav zato sem se odločil, da povem nekaj besed o lovu z mojim istrijancem; morda jih bo kdo z zanimanjem prebral.

Nekega avgustovskega dne mi je kmet iz sosednje vasi potožil, da mu lisice odnašajo kokoši. Takrat sva bila z Borkom še začetnika. Moj kuža je bil star šele slabo leto. Zajca je že dobro gonil, na lisico pa ga še nisem vodil. Neizkušena sva se takrat odpravila v naravo in jela odkrivati njene skrivnosti.

Usedel sem se pod steno v bližini lisičine in velel Borku, naj išče. Vedel je, da ga bom čakal, zato jo je nemudoma ubral v gozd. Ker sem na stezah našel ostanke lisičjih poedin, sem sklepal, da morajo biti zvitočepke v bližini. In res sem po polurnem sedenju zaslišal, da se je psiček začel oglašati, čez čas pa kar goniti. Gonja je bila počasna in prekinjajoča. Že sem začel ugičati, ali ni to morebiti zajec, ko sem zaslišal nad steno rahel šelest in obenem že zagledal kosmat rep, ki je naglo izginil v grmovju. Po nekaj minutah je po sledu lajajoč pritekel tudi Borko. Jezen, da lisice nisem uplenil, sem se s psičkom odpravil proti domu. To bi bila odlična šola za mojega mladega psa.

Poskusil sem tudi naslednje jutro, le da sem se namestil nekoliko niže. Spet sem odpravil psa in čakal, kdaj se bo oglasil. Po dolgih minutah sem le zaslišal gonjo visoko v bregu. Preplaval me je ponos na psička. Še bolj sem se pritajil ob star štor. Čez trenutek sem v grmovju opazil rdečo liso. Pomeril sem in čakal. Ko sem dobro razločil kosmati rep, sem ustrelil in lisica je obležala. Toda po nekaj minutah je sledilo presenečenje. Prvi lisici je namreč s smrčkom pri tleh sledila druga. Seveda je tudi ta obležala na dlaki.

Medtem se mi je bližal tudi že Borko in njegova gonja je postajala vse glasnejša. Ko je pritekel do plena, ga je zgrabil in nekajkrat stresel. Nato sem ga še dolgo hvalil in trepljal po plečih. To je bil najin lisičji krst – dobila sva prvi dve lisici in z njima sem ponosno korakal skozi vas.

Od takrat je minilo že sedem let. Na lovih na lisice sva si medtem pridobila veliko izkušenj.

* * *

Spominjam se lepega novembrskega jutra. Z Borkom in dvema tovarišema smo se odpravili na lisice. Pozimi se te živali rade sončijo. Najdemo jih v prisojnih legah pod stenami, najraje v goščavju. Zaprli smo tri stečine in čakali. Borko je iskal že dobro uro, a dvignil ni nobenega košatega repa. Ko sem tako stal in razmišljal, sem nena doma opazil lisico, kako sedi na nasprotnem pobočju. Spustil sem se po bregu navzdol in se ji previdno približal na kakih sto korakov. Vzel sem večalo in nekajkrat zavekal. Toda lisica se za vekanje ni zmenila in je izginila v grmovju. Po nekaj minutah pa se je znova prikazala in se mi začela pozorno približevati. Takrat sem pomeril in sprožil. Vrglo jo je v zrak, a je odnesla cel kožuh. Odpoklical sem svojega štiri-

nožnega pomočnika in ga dal na sled. Takoj je poprijel in začel goniti. Sledil ji je po strmini navzgor in pod vrhom hriba skrenil povprek. Zaradi oddaljenosti sem gonjo le slabo slišal. Vrnil sem se na stojišče in se predal prijetnim sončnim žarkom. Čas je mineval. Tu in tam sem slišal Borkovo lajanje, vendar je bilo predaleč, da bi mu šel naproti. Pomikala sta se v velikem krogu in ga večkrat ponovila. Nato pa je postajalo Borkovo lajanje vse glasnejše. Torej se lisica vrača! Previdno sem vstal in napeto prisluhnil. Borko je gonil po nasprotnem pobočju navzdol, prek potoka in nato v hrib proti nam. Minevale so sekunde napetega pričakovanja in uživanja hkrati in že sta na sosednjem stojišču padla strela. Nekoč sem še počakal, nato pa ves ponosen na svojega psa pohitel proti kraju, od koder sem slišal strela. Toda začudeno sem obstal, saj sem slišal, da Borko nadaljuje gonjo. Torej je zvitočepka že drugič odnesla cel kožuh. Vračala se je po isti poti in spet nekajkrat zaokrožila po starem sledu. Lisica med begom zelo rada teče po že pretečeni poti, saj hoče tako zavesti psa, ve pa tudi, da na tej poti ni lovca. Nemalokrat sem ji na tak način prestregel pot. Pri tem moramo imeti le vztrajnega goniča.

Borko je po drugi uri gonje naposled

Foto Janez Papež, Diana

popustil. Vračal se je počasi, nejevoljno, kot da bi vso krivdo, ker lisice nismo dobili, pripisal sebi.

* * *

Nekega zimskega dne sva se s sosedom, prav tako lovцем, zgodaj zjutraj odpravila na lisico. Bilo je tiho, tla so bila rahlo rosna, torej kot nalašč za dobro brakado. Ko sva zaprla stečini, sem psa spustil. Takoj se je splazil v obsežno robidovje in se nekajkrat oglašil. Torej je že nekaj dvignil. Težko se je prebijal skozi gosto robidovje. Pomislil sem na lisico, toda v tej grapi se rada zadržuje tudi kuna, ki jo Borko zna tudi dobro goniti. Po nekaj minutah sem zaslišal dva poka. Toda Borko ni nehal goniti; tekel je naprej, mimo strelca in čez rob na senčno stran hriba. Gonja je zamrla v daljavi, čez daljši čas pa sem spet zaslišal lajež po hrbtu hriba navzdol in vse je kazalo, da bo zvatorepka prišla pred mojo cev. Borko je gonil hitro in zanesljivo, kar je pomenilo, da ni daleč za lisico. Visoko v rebri nad mojim tovarišem je spet dvakrat počilo, Borko pa je nato začel lajati na mestu. Stekel sem do sosedu in pohitela sva v breg. Pri lisičinah sva našla Borka in lovska tovariša, ki sta bila prav tako na lovu in sta na lisico streljala še enkrat, nato pa se je ranjena žival zavlekla v rov. Po napornem kopanju smo jo naposled izvlekli.

* * *

Zgodilo se je nekega deževnega zimskega jutra, ko sem si zaželel lova. Čeprav je bilo vreme slabo, nisem vzdržal doma. Sicer pa sem se že večkrat odpravil na lisice tudi v deževju, vendar skoraj vedno brez uspeha. V takem vremenu se zvatorepka zadržuje v lisičini ali tava kdove kje po lovišču. Tistega dne pa mi je Diana poklonila kar dva kožuška. Po nekaj kilometrih vožnje sva z Bor-

kom pohitela proti ozki globeli, ki je na prisojni strani poraščena z robidovjem in drugimi ovijalkami. Hodil sem zamišljeno in pri sebi sestavljal načrt za lov, ko me je Borko z vso silo povlekel na stran in me začel nestrno pogledovati. Hotel sem iti naprej, saj sem bil še daleč od stojišča, toda Borko me je spet povlekel, mahal z repom in cvilil. Če me že tako milo prosi, pa naj mu bo, sem si rekel in ga spustil. Izginil je v grmovju in po nekaj minutah že gonil. Stekel sem po rebri navzdol, kolikor so mi noge dale, čez visoko steno in po nasprotni rebri navzgor. Prisopihal sem do stojišča in se stisnil ob deblo starega hrasta. Užival sem ob vroči gonji, od katere je odmevala vsa globel. Pes je bil blizu lisice, toda žival ni hotela iz goščave; slutila je nevarnost. Šele po tretjem krogu je Borko potegnil prek stene v breg proti meni. V velikem pričakovanju sem krepko prijel za puško in v istem hipu nekaj korakov pred seboj že zagledal lisico. Prišla je tiho in nevidno, kot da je zrasla iz tal. Za trenutek sva si zrla v oči, nato sem ustrelil. Odskočila je, se v zraku prekucnila in obležala. Ker se je lov tako hitro končal, sem se namenil še v sosednji revir, Mrznik.

Po krajši vožnji sva z Borkom že hitela v moj najljubši kotiček. To je položno pobočje z borovim gozdičem in potočkom ob njem. Tukaj je stalno domovanje lisic. Tu sva si z Borkom nabirala prve izkušnje in obrnila na dlako najlepše stare lisjake.

Ko sem prišel do stojišča, sem Borku ukazal, naj išče in pes je v hitrem teku izginil v gozd. Sedel sem in užival v popolni tišini. Kmalu se je v dolinici globoko pod menoj oglašil Borko; sporočal je, da je na sledu. In v naslednjem trenutku je dolino preplavila lepa pesem mojega istrijanca. Gonja se je obrnila v hrib proti meni, nato v prisojne skozi goščavo in izginila za grebenom. Po slabi uri čakanja sem se pomaknil nekoliko više na greben in spet zaslišal

lajež. Borko je vztrajno držal. Lisica je krožila v velikem krogu in dvomil sem, da se bo vrnila. Stal sem na gozdni poti ob majhnem borovem drevescu. Nenadoma je skočil na pot lisjak in nekaj trenutkov prisluškoval, nato pa jo kot strelo ucvril po poti navzdol proti meni. Počakal sem, da se mi je približal na petnajst korakov in ustrelil. Nato sem počakal na Borka, ki je bil takrat še daleč v dolini. Ko se je vrnil, je zgrabil in stresel plen in se mi veselo dobrikal.

* * *

Lepe jesenske sobote sem se spet odpravil na lisico. Skril sem se med stene zapuščenega kamnoloma, od koder sem imel lep razgled na poševno polico v nasprotni steni. Obsijali so me prvi sončni žarki in postalo mi je topleje. Slano v prisojah je počasi pobiralo. Rosne kaplje na golem vejevju so se svetlikale kot biseri.

Pozornost mi je pritegnil Borkov glas. Lajal je vse pogostejše in glasneje. Ko se je oglašil v kotanji, sem počasi vstal in začel pozorno opazovati polico. Lajež se je oddaljeval in približeval. Po dolgem nestrpnem pričakovanju sem zagledal zvatorepko, ki je skočila na manjšo steno in se obotavljajoče se ozirala. Ko se je pognala proti polici, sem sprožil in obležala je v ognju. Zadovoljen sem prisluhnil Borkovemu laježu. Ko je pretekel polico, je gonjo nadaljeval. Presenečeno sem gledal za njim. Lisjak si je medtem opomogel in jo popihal, vendar ga je Borko še vedno vztrajno držal. Krožila sta v nizkem grmičevju nedaleč od mene. Tudi sam sem se splazil v grmičevje in pokleknil. Ko sem zagledal kosmati rep, sem sprožil – in zgrešil. Borko je utihnil pri bližnjih lisičinah, kamor se je lisjak zavlekel. Vrnil se je opraskan in krvav.

Po štirinajstih dneh sem spet tičal v tem starem kamnolomu. In vse se je spet ponovilo. Borko je dvignil lisjaka, ki je po daljši gonji švignil po polici. Ustrelil sem in spet je obležal prav na istem mestu. Ker je še odpiral gobec, sem ga še enkrat ustrelil. Res je, držati se je treba pravila, ki pravi, da na lisico streljaj, dokler miga. Bil je to lisjak, ki mi je pred štirinajstimi dnevi pobegnil. Spoznal sem ga po izrazito svetli pšenični barvi dlake.

Še in še bi lahko pisal o lisicah, a naj bo za tokrat dovolj. Spet čakam jesen in zimo, ki bosta prinesli novih doživetij. Vse te moje občutke pa greni misel na steklino in ukrepe, ki so potrebni, da bi se je enkrat za vselej znebili.

Lovska organizacija

Lovska slovesnost v Prosenjakovcih

Lepše jesenske nedelje, kot je bila 15. septembra, si prosenjakovski lovci res ne bi mogli želeli. Tistega toplega sončnega dne se jim je namreč izpolnila dolgoletna želja – čim slovesneje predati svojemu namenu novozgrajeno lovsko kočo! Poleg številnih krajanov Prosenjakovec in prebivalcev sosednjih vasi ter lovcev iz prekmurskih lovskih družin so otvoritvi koč prisostvovali številni častni gosti, med njimi Franc Šetinc, predsednik RK SZDL, Lojze Briški, član predsedstva odbora SOZD ABC Pomurka, Darko Pejnovič, direktor DO Zunanja trgovina SOZD ABC Pomurka, Boris Prejac, predsednik pomurskega medobčinskega sveta SZDL, Štefan Čahuk, predsednik občinske konference SZDL, Rudi Cipot, sekretar občinskega komiteja ZKS, Pavel Pongrac, predsednik izvršnega sveta skupščine občine, Geza Farkaš, sekretar občinske konference SZDL, Feri Poredoš, tajnik skupščine ZLD Prekmurje, Ernest Eöry, predsednik KS Selo Fokovci, in drugi. Povabilu na slovesnost pa se je odzval tudi znani povezovalac programov na lovskih prireditvah, Borut Mencinger.

Uvodno besedo je imel starešina LD Prosenjakovci Janez Malačič, ki je vse navzoče v imenu LD

Lovska koč LD Prosenjakovci

Foto F. Hochstätter

prisrčno pozdravil, nato pa dejal, da so od sklepa o zgraditvi lovske koč pa do sklepa o njeni otvoritvi pretekla štiri leta. V teh štirih letih so člani LD vložili v graditev koč več kot tri tisoč delovnih ur in so danes, ko predajajo ta lepi objekt svojemu namenu, zadovoljni in ponosni na opravljeno delo. V skrajnem severovzhodnem delu Slovenije je LD Prosenjakovci zaupano v upravljanje lovišče in gospodarjenje z divjadjo na skoraj šest tisoč hektarjih površine in člani se trudijo, da upravičijo to zaupanje, ko s svojim delom ohranjajo in vzdržujejo pa tudi izboljšujejo življenjske razmere za divjad, obenem pa prispevajo k napredku svojega kraja. Upravljati s tako velikim, lepim in bogatim loviščem je odgovorna naloga, ki zahteva strokovno in načrtno delo. Lovci v Prosenjakovcih danes niso le gojitelji in varuhi divjadi, temveč tudi varujejo kmetijske

pridelke in so nenazadnje tudi varuhi naše meje.

Da bi ob otvoritvi lovske koč predstavili širši javnosti tudi lovsko družino oziroma njeno lovišče in gospodarjenje, so Feriju Poredošu zaupali nalogo, da zbere in uredi podatke ter napiše kroniko. V razmeroma kratkem času, ki mu je bil na razpolago, je svoje delo dobro opravil. Knjižica je skupaj s koč veren dokaz, kaj vse lahko napravi naš prekmurski človek, ko iz notranje potrebe želi prispevati k razvoju lovstva in domačega kraja.

Na koncu uvodnega govora se je Janez Malačič v imenu LD z izbranimi besedami zahvalil SOZD ABC Pomurka, DO Zunanja trgovina, da je prevzela pokroviteljstvo nad otvoritvijo koč in lovski družini materialno omogočila izvedbo slovesnosti, kmetom-krajanom za zelo pomembno pomoč v lesu in denarju, ki so jo tako nesebično ponudili lov-

cem in tako v precejšnji meri pripomogli h graditvi koč, obrtni zadrugi »Prekmurka« in njenim kooperantom, ki so sodelovali pri delih, posebno priznanje pa je izrekel Ivanu Mertuku, tesarskemu mojstru iz Bratonec, ki je koč dal tak videz, da se nevsiljivo zliva z naravnim okoljem. Starešina se je posebej zahvalil tudi pripadnikom JLA, ki so priskočili na pomoč, ko je bila ta najbolj potrebna, Jožetu Semetu in Jožetu Stiblarju, častnima članoma LD, za velik prispevek ter strokovno pomoč pri pripravi in gradnji koč, Feriju Poredošu za prizadevnost pri zbiranju gradiva in ureditvi knjižice »Lovska družina Prosenjakovci«, DO Pomurski tisk, TOZD Tiskarna, ki je pri tiskanju brošure pokazala toliko razumevanja in dobre volje, vsem delovnim organizacijam in posameznikom, ki so z objavo oglasov v brošuri materialno podprli izdajo le-te, vsem nastopajočim na slovesnosti in končno vsem članom lovske družine, ki so s svojim fizičnim delom in s svojo mehanizacijo pomagali pri graditvi.

Slavnostni govornik je bil predsednik RK SZDL Slovenije Franc Šetinc. Iz njegovega govora povzemamo naslednje:

»... Tudi vaša lovška družina ima pomembno mesto v slovenskem lovstvu. Ne bom govoril o njeni zgodovini, ker je to bolje predstavljeno v skromni, a zanimivi in mikavni brošuri, ki jo je uredil Feri Poredoš. Tudi vas ne bom pretirano hvalil, kajti delo se – kot pravi pregovor – samo najbolje hvali. Zgradili ste dom, ki vam je lahko v ponos in ki bo, kot pravi vaš starešina Janez

Slavnostni govornik na slovesnosti v Prosenjakovcih je bil Franc Šetinc

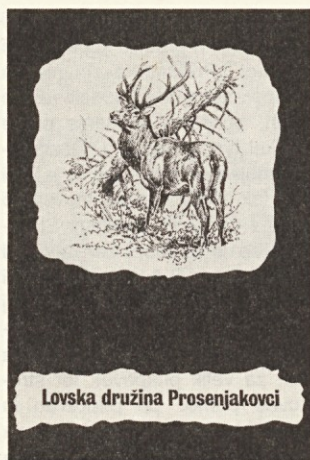
Foto F. Hochstätter

Častni in drugi gostje LD Prosenjakovci spremljajo program

Foto F. Hochstätter

Kronika LD Prosenjakovci je zbrana v knjižici (na sliki njena naslovna stran), ki jo je uredil Feri Poredoš

Malačič, veren dokaz poznejšim rodovom, kaj vse lahko stori prekmurski človek, ko iz notranje potrebe želi po svojih zmožnostih in močeh prispevati k razvoju lovstva in domačega kraja. Vanj ste vgradili svoje žulje, svojo skrb in svojo ljubezen. Pri tem niste bili sami, saj so vam pomagali tudi nečlani, kmetje, pripadniki JLA in drugi dejavniki. Zdaj se ne bo treba več potikati po gostilnah in drugih najetih prostorih; postavili ste si lasten dom, v katerem boste imeli neslutene možnosti za vsestranski razvoj lovške dejavnosti pa tudi za razvoj ustvarjalnosti tukajšnjih krajevnih skupnosti. To dokazuje že razstava, to najlepše pričevanje o vaši pestri dejavnosti in bogastvu lovišča. Poslej bodo večje možnosti za razne strokovne posvete, predavanja, kulturne prireditve, zabave in vse drugo, za kar ste bili doslej morda prikrajšani...

»... Ko sem prihajal v stik z lovci v Prosenjakovcih in bližnjih vaseh, nisem naletel na človeka, ki se ne bi pohvalno izrazil o odnosih med pripadniki dveh narodnosti – slovenske in madžarske. Rekli so mi, da govorite vsak v svojem jeziku in se odlično razumete. Hvale vredno je tudi to, da v strukturi članstva družine daleč prevladujejo kmetje in delavci, medtem ko je članov iz vrst uslužbencev in funkcionarjev komaj ena petina. Uspešno sodelujete tudi z lovci na oni strani meje; odkar so izginile žice in minska polja, je dosti več medsebojnega razumevanja in zaupanja. Zgodilo se je že, da je slovenski lovec zasledoval obstrljeno divjad na oni strani in

narobe. Seveda pa še zdaleč niso izčrpane možnosti za skupno načrtovanje gojitve in odstrela na obeh straneh meje.

Ko odpiramo novi lovski dom, vam iskreno čestitam. Želim, da bi v prihodnje dosegali še lepše uspehe na vseh področjih dejavnosti vaše družine, zlasti pri varovanju divjadi in naše lepe narave sploh. Prepričan pa sem tudi, da boste v prihodnje storili vse, da preprečite sleherno negativno dejanje, ki bi utegnulo ohromiti trdnost in enotnost naše lovške organizacije...

S krajšimi pozdravnimi govori so sodelovali še Lojze Briški v imenu Lovske zveze Slovenije, Ernest Eöry v imenu KS in DPO prosenjakovskega območja, Feri Poredoš v imenu Zveze lovskih družin Prekmurje in Gusti Grof v imenu SOZD ABC Pomurka. Program ob otvoritvi lovške koče so popestrili rogisti in pevski zbor ZLD Prekmurje ter učenci osnovne šole »Bratstvo in enotnost« v Prosenjakovcih, ki so nastopili s tremi deklamacijami v slovenščini in dvema v madžarsčini. Lovska družina se je spomnila treh najstarejših lovcev-veteranov in podelila spominsko priznanje Francu Kahrui, Kolomanu Kočišu in Janezu Puhanu za dolgoletno predano delovanje v korist lovišča in divjadi, starešina LD Janez Malačič pa je dobil posebno priznanje za vsestransko prizadevanost za napredek lovške družine in za izredne zasluge pri graditvi lovške koče.

In naposled je prišel dolgo pričakovani trenutek: ob zvokih lovskih rogov in ob stoterih streljih iz lovskih pušk je direktor KS Zunanja trgovina SOZD ABC Pomurka Darko Pejnovič prerezal trak na vratih in s tem lovsko kočo simbolično odprl.

Borut Mencinger je z izbranimi besedami lepo slovesnost končal, vse navzoče povabil, da si ogledajo notranjost koče in razstavo trofej, ki jo je za to priložnost pripravila lovška družina, lovce-strelce pa opozoril, da je na zahodni strani koče že vse nared za začetek velikega nagradnega tekmovanja v streljanju na umetne golobe in jim zaželel »dober pogled«.

Pri streljanju je sodelovalo 18 ekip (16 LD in 2 SD), med posamezniki je tekmovalo 213 strelcev, od tega 82 pri »športnem stavu« in 131 pri »lovskem stavu«. Lovska družina se je na tekmovanje dobro pripravila, vendar take udeležbe strelcev ni pričakovala, saj bi sicer pripravila

dve strelišči in ne samo enega. Prvič se je v Prekmurju zgodilo, da se je tekmovanje nadaljevalo tudi naslednjega dne. Tako so se strelci ponovno zbrali v ponedeljek, 16. septembra, ob 12. uri in tekmovali vse do mraka! Na tekmovanju so dosegli naslednje rezultate:

Ekipno:

1. LD Gornja Radgona – 53 golobov od 60 možnih
2. LD Ptuj – 50
3. LD Ivanovci – 46

Posamezno, športni stav:

1. Štefan Benko, LD Brezovci – 15 golobov od 15 možnih
2. Janko Kralj, LD Gornja Radgona – 15
3. Franc Strniša, LD Gornja Radgona – 14

Posamezno, lovski stav:

1. Karel Pojbič, LD Križevci v Prekmurju – 10 golobov od 10 možnih
2. Martin Forjan, LD Murska Sobota – 10
3. Ivan Vajndorfer, LD Radenci – 10

Nova lovška koča v Prosenjakovcih je velika pridobitev ne le za tamkajšnje lovce, temveč tudi za širšo okolico.

Feri Poredoš

Otvoritev gospodarskega poslojpa v LD Iga vas

V lepem jesenskem vremenu je 15. septembra 1985 LD Iga vas zapisala še eno zmago. S skromno slovesnostjo so tistega dne odprli gospodarsko poslojpe za shranjevanje kmetijskih strojev, ki jih družina uporablja za obdelovanje in vzdrževanje lovišča, da bi tudi tako izboljševala življenjske razmere za divjad.

Prav ta vidik je poudaril starešina LD Darij Zapušek v uvodnem delu svojega otvoritvenega govora. Vsi se zavedamo, kako se življenjske razmere za divjad slabšajo, kar velja zlasti za jelenjad. To vedo tudi gozdarji in kmetijci. Sicer pa o tem razpravljamo že več kot 10 let. Trudimo se, da bi uskladili interese vseh uporabnikov prostora in izboljšali sedanje razmere, vendar pa vsak vleče na svojo stran, zato je v praksi storjenega še zelo malo. Lovci bi radi imeli zdravo divjad, gozdarji čim večji lesni prirastek, kmetijci pa čim večji hektarski pridelek; poleg tega seveda divjad po njihovem ne bi

smela delati škode na polju in v gozdu.

Naša družina upravlja z 2880 ha velikim loviščem, ki je večinoma hribovito in v glavnem poraslo z gozdom, deloma pa so tudi travnate površine-lazi in njive s poljščinami. Kmetijci v Loški dolini so večinoma opustili rejo živine in tako tudi košnjo travnatih površin-lazov, ki so se začeli zaraščati in tako divjad nima več sočne mlade travne paše. Zato je začela prihajati v dolino, na njive s poljščinami, kjer dela veliko škodo.

Tako stanje je LD Iga vas želela popraviti. Lovci so začeli kositi, čistiti in gnojiti travnate površine, tako da se divjad v hribih spet lahko pase. Vse to pa so lovci do nedavnega delali ročno, kar je bilo seveda težko in dolgotrajno delo. Kljub temu so se razmere za življenje divjadi izboljšale, škoda se je občutno zmanjšala, zlasti, ko smo obdelane površine zavarovali z električnim pastirjem. Pri tem urejanju se je kmalu pokazalo, da bo nujno potrebno kupiti kmetijske stroje. Tako smo začeli zbirati sredstva za nakup. Z raznimi društvenimi prireditvami in dobrim gospodarjenjem smo v zadnjih desetih letih zbrali denar za motorno kosilnico, traktor s prikolico, grabljami, plugom in sejalcem umetnega gnojila. Zlasti slednje je rešilo lovce naporenega dela pri trosenju umetnih gnojil, ki jih naša družina kupi 5000–8000 kg na leto. Gnojila trosimo največ po družbenih travnatih površinah, deloma pa tudi po zasebnih. Vse to je močno izboljšalo življenjske razmere divjadi v lovišču. Kmalu pa sta postala velik problem vzdrževanje in hramba dragocenih strojev, saj smo jih morali po sili razmer spravljati po kočah, skednjih in včasih celo kar na prostem, in to niti ne vseh skupaj, kar je obenem tudi oteževalo njihovo dobro izkoriščenost in vzdrževanje. Zato smo na skupščini LD sklenili, da bomo na primernem mestu zgradili posebno gospodarsko poslojpe za shranjevanje strojev. Odkupili smo primerno zemljišče na Gbovcu pri vasi Viševke in zbrali potrebna sredstva (največ z društvenimi prireditvami, del pa iz gospodarske dejavnosti). Medtem ko smo zbirali sredstva, smo uredili vse potrebno za začetek gradnje. Graditi smo začeli maja 1984. Lovci smo se z vso vneto lotili te velike naloge in še isto leto smo poslojpe »spravili pod streho«, končali pa smo ga avgusta letos.

Nov lovsko-gospodarski objekt LD Iga vas

Foto F. Bavec

Kot je povedal predsednik gradbenega odbora Anton Kandare, je od 37 članov družine 31 lovcev stalno delalo, preostali pa zaradi bolezni in starosti niso sodelovali pri fizičnih delih, temveč so pomagali drugače. Skoraj vse nedelje so bile namenjene kolektivnemu delu, razna dela pa smo opravljali tudi ob delavnikih. Skupaj smo nabrali 3290 delovnih ur, vsa dela pri zidavi pa smo z manjšimi izjemami opravili lovci sami. Pri delu so se še posebej izkazali nekateri starejši člani družine – Jože Almajer, France Mlakar in Andrej Hribar, za kar jim je LD na skupščini izročila pismeno priznanje. Za novo poslopje so člani, lastniki gozdov dali brezplačno ves potreben les, spet drugi so poso-

dili mešalce, motorne žage in drugo orodje. Pri graditvi so s svojimi uslugami in storitvami pomagale tudi delovne organizacije iz Loške doline »Brest« – TOZD Žagalnica in TOZD Gaber, GG Snežnik in Rudnik iz Prezida. Vsem tem se je starešina v imenu LD lepo zahvalil, LD pa jim je na skupščini podelila pismena priznanja. S tem poslopjem je dobila LD v upravljanje še tretji objekt; leta 1956 so lovci namreč zgradili kočo Pri jami, leta 1961 pa še kočo Urška. Na podstrešju novega poslopja je lepo urejena velika soba za društveno dejavnost LD, v pritličju pa priročna hladilnica za odstreljeno divjad. Tako je zdaj lepo poskrbljeno za kmetijske stroje, ki so primerno shra-

njeni na enem mestu in bolje izkoriščeni ter vzdrževani, in tudi za društveno dejavnost družine.

Franjo Bavec, LD Iga vas

Literatura

France Cvenkel: Zgodbe o živalih

»Zgodbe o živalih«, ki jih je pred kratkim izdala Državna založba Slovenije (DZS), je knjižica »Enajste šole«. To je zbirka knjižic, ki so že izdane ali še bodo, iz fizike, kemije, zgodovine, biologije, spoznavanja narave oziroma z vseh področij izobraževanja in vzgoje, za katera DZS izdaja učbenike. Glavni namen teh knjižic je, da si učenci z njihovo pomočjo poglobljajo in razširjajo osnovno znanje, ki ga sicer daje šola po učnem načrtu. Pisanje teh knjižic je DZS zaupala strokovnjakom, ki ne le, da dobro obvladajo snov, ampak jo morajo tudi znati v pisni obliki metodično ustrezno posredovati učencem. Kot takega je DZS povabila k sodelovanju tudi nekdanjega urednika glasila Lovec, pisca številnih člankov o lovu, odličnega poznavalca živalstva

proste narave in pedagoga – Franceta Cvenkla, da napiše knjižico, ki jo tu predstavljamo. Njegove »Zgodbe o živalih« so namenjene predvsem učencem 4. razreda kakor tudi višjih razredov osemletke. Avtor povede bralca v živalski svet, na naša polja, vrtove, v gozdove in goré. V njegovih privlačnih zgodbah ni neresničnosti in pravljичne romantičnosti, ni pa tudi suhoparnega in dolgočasnega navajanja podatkov. V teh zgodbah so zanimivi odgovori na številna vprašanja, npr.: kako stopata ali tečeta v lahnem drncu volk in lisica, da so njune stopinje v snegu nanižane ena za drugo v ravni črti; kako pa pri hoji postavljajo noge srna, divji prašič in jelen; zakaj ptička na prostem mrzlo zimsko noč preživi, enako težka miška pa pogine; zakaj žolne in delti bobnajo in kaj je sploh bobnanje teh ptic; kako veriverica reši mladiče pred zasledovalci; zakaj so jajca golobov snežno bela, medtem ko so jajca drugih številnih ptic drugačnih barv? Itd. itd.

Glavni namen knjižice je: odpreti bralcu oči in ušesa, a tudi srce za živali proste narave. V Cvenklovih zgodbah je namreč tudi estetska in vzgojna sestavina. Zelo privlačni so opisi lepote, s katerimi se srečuje lovec na svojih pohodih. Iz zgodb tudi veje skrb za ohranitev živalskih vrst in ravnovesja v naravi.

Izjemno pohvalo zasluži knjižica tudi zato, ker lovca prikazuje v pozitivni luči, medtem ko ima v prenekaterih knjigah (tudi v učbenikih!) lovec navadno le krvave roke. Za mnoge ljudi je še danes lovec človek, ki hodi samo na lov in strelja živali vse od

Člani LD Iga vas pred svojo novo zgradbo (15. 9. 1985)

Foto F. Bavec

kraja, kar mu pride pred cev. Ta knjižica pomaga rušiti takšno napačno naziranje. Zgodba »Na si-vega srnjaka« nevsiljivo uči, kako mora lovec žival oceniti pred strelom.

»Zgodbe o živalih« pa niso samo šolarjevo prijetno dopolnilno branje, ampak so lahko zelo koristna pomoč tudi učitelju pri uvajanju aktivnih metod dela in interesnih dejavnosti učencev. Vendar ta knjižica ne sodi le v šolarjevo torbo in na učiteljevo mizo, saj je v njej marsikaj, kar bi moral vedeti sleherni ljubitelj narave in njenega živalstva. Tudi lovec, še zlasti lovski pripravnik! Zato bo knjižica, velikosti 15 cm x 22 cm, ki je tudi skrbno ilustrirana s črno-belimi in barvnimi slikami, dobrodošla šolarju, učitelju, lovskemu pripravniku in starejšemu lovcu. To Cvenklovo delo, za oči zelo privlačno, je lahko tudi primerno darilo vsakomur, ob raznih priložnostih. Ker knjižica ni obsežna, tudi draga ni.

Boris Leskovic

Jubilanti

Janez Kralj-Hanži, član LD Kovor-Dobrča, je 9. 2. 1985 praznoval svoj 75. življenjski jubilej.

Rodil se je v Trziču in s šestnajstim leti se je že zaposlil v Bombažni predilnici in tkalnici. Tej tržiški tovarni je ostal zvest do konca svoje delovne dobe; upokojil se je kot mojster tkalske stroke.

Izhaja iz znane tržiške rodbine z lovsko tradicijo. Njegovi strici so bili lovci pri baronu Bornu nad Trzičem. Tudi njegov oče je bil lovec in je dolgo imel v zakupu kovorsko lovišče. Že kot petletnega dečka ga je jemal s seboj na lov in ga učil spoznavati naravo in divjad. »Uradno« pa je Hanži postal lovec z osemnajstim leti. In leta 1936 je pri Sreškem načelstvu in Kranju opravil še lovskočuvaljski izpit. Do 2. svetovne vojne se je lovsko udeleževal v Lomu pod Storžičem pri lovozakupniku Žitniku. Kot uglednega lovca pa ga je na skupne love vabil tudi tovarnar Gassner.

Po vojni je bil med ustanovitelji LD Kovor in ostal njen član do danes. V letih 1958/1976 je bil

Janez Kralj

tudi član LD Železniki. V LD Kovor je vestno opravljal razne naloge. Od leta 1947 do 1955 je bil član UO, nato pa 16 let član komisije za ocenjevanje škode od divjadi. Kot »izprašan« lovski čuvaj že od ustanovitve LD – torej skoraj 40 let – opravlja službo pomožnega lovskega čuvaja. Še danes, ko nosi na plečih že toliko let, skoraj ni dneva, da ne bi v spremstvu svoje brak-jazbečarke obhodil zaupanega mu revirja. Pri razvitu lovskega prapora leta 1974 smo ga izbrali za praporščaka in to svojo častno dolžnost opravlja vestno in dostojno na raznih slovesnostih in lovskih pogrebih že 11 let. Kot lovec-gojitelj je največ časa in dela namenil srnjadi in gamsom. Njegov lovski album in lovška soba sta prava paša za oči, saj so v njiju zbrani spomini na več kot polstoletno lovsko udejstvo-vanje.

Vidno je tudi Hanzijevo delovanje v lovski kinologiji. Njegova ljubezen so brak-jazbečarji, ki jih že 20 let zreja v psarni »Kukovniška«. Še do nedavnega jih je tudi vzgajal in marsikaterega psa in psico izučil v odličnega krvosledca, s katerim je našel več obstreljenih srnjakov in – v lovišču Kozorog – tudi jelenov. Zaradi takega zanimanja in dela za kinologijo so ga pred desetletji za 3 mandatna obdobja izvolili v UO Kluba brak-jazbečar in Kinološke zveze Slovenije. Za dolgoletno uspešno delo ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, KZS pa s srebrnim in zlatim znakom za kinološke zasluge ter z redom za kinološke zasluge II. stopnje. ZLD Gorenjske mu je podelila plaketo.

Dragi Hanži, ob tvojem visokem življenjskem jubileju ti iskreno čestitamo in želimo – sicer nekoliko

Albin Brecljnik

pozno, a zato nič manj iskreno – še veliko zdravih, zadovoljnih let in mnogo lepih lovskih doživetij.

Člani LD Kovor-Dobrča – F. C.

Albin Brecljnik – osemdesetletnik

Dravelskemu kamnoseku Jožetu Brecljniku se je 9. marca 1905 rodil sin Albin, ki že osem desetletij svojega plodovitega življenja goji tri velike ljubezni: ljubezen do dela in sproščenega razvedrila po njem, do sočloveka v stiski in do narave in divjadi. Pri delu se je odlikoval s spretnostjo, iznajdljivostjo in vztrajnostjo že kot vajenec in pomočnik pri kolarju Jožetu Petrcu. Tu je uspešno vpeljal in vodil tudi avtokleparska dela. V obdobju krize, ko je tega dela zmanjkalo, je bil zaposlen v športni delavnici Kolb-Predalič, nato pa je bil vse do upokojitve leta 1961 pri ljubljanski cestni železnici, in sicer najprej kot voznik tramvaja, ko so tega ukinili, pa kot vodja karoserijske delavnice.

Vmes je odslužil vojsko, postal letalski mehanik, se izšolal za trobentača in bil v vojni kot mitraljezec bombarderja ranjen in nato v nemškem ujetništvu. Ko so ga izpustili v okupirano Ljubljano, se je ob delu v ECŽ predal drugi svoji ljubezni – pomoči ljudem v nesreči. V kolektivu je bil povezan z OF, dravelsko prostovoljno gasilsko društvo pa je postalo njegov drugi dom. V njem je še danes aktiven član. Njegovo uniformo krasi pet odlikovanj.

Albin je bil od mladih nog športnik, ljubitelj narave in živali. Veder in družaben se je udeleževal v športnem društvu Sora, igral je trobento v orkestru, nastopal na

amaterskem odru, kolesaril in skakal na smučarski skakalnici v Podutiku. Najbolj pa mu je bil ves čas pri srcu lov in zelena bratovščina. Brakiral je že kot fantič, loviti pa je začel leta 1925 najprej v Dobravi in nato v šišenski občini pri zakupniku Tonetu Zajcu.

Po osvoboditvi je bil med prvimi lovci na tem območju, ki so jim zaupali lovske dovolilnice, še preden je bila decembra 1945 osnovana Lovska družba X. četrtri za območje Šentvida in iz katere je kasneje nastala naša LD Toško čelo.

V tej družini je Albin delaven in požrtvovalen član še danes in ves čas vsem vzgled pravičnega in vzornega lovca. Od leta 1961 do 1980 je bil član IO in lovski čuvaj. S kolesom, puško in psom je križaril po lovišču od zore do mraka in bil povsod navzoč. Tudi po letu 1976, ko ga je družina imenovala za častnega člana, ni bila njegova požrtvovalna dejavnost pri akcijah nič manjša. Redno sodeluje na lovih in ima še vedno oster pogled in mirno roko. Najbolj pa je prizadeven pri varovanju in gojitvi divjadi. Še tako slabo vreme in sneg ga ne odvrnejo od krmiljenja fazanov in jerebic, ki so začele tudi po njegovi zaslugi znova oživljati naše lovišče.

Ob letošnji osemdesetletnici ga je LZS – prej ga je že odlikovala za lovske zasluge – počastila še z redom III. stopnje.

Mi, njegovi lovski tovariši, pa mu ob visokem jubileju iz srca čestitamo in mu želimo predvsem trdno zdravje, da bi še dolgo skupaj hodili po lovskih stezah in še mnogokrat po uspešnem lovu poslušali vedre zvoke njegove trobente v pozdrav lovinii!

Člani LD Toško čelo – L. P.

Lojze Orel – šestdesetletnik

Ko ga srečaš v lovski družbi ali v njegovem gostinskem lokalu na delovnem mestu, mu res ne bi prisodil, da si je pred meseci naložil šesti križ. Nenehno dejaven, z vedno zvedavim in živahnim pogledom daje vtis mnogo mlajšega človeka.

Lojzetu je stekla zibelka 20. marca 1925 v Zagradcu ob Krki. Vedno je bil navajen delati in se bojevati za bolj človeške odnose med ljudmi, zato ga je med vojno okupator preganjal in ga naposled poslal v koncentracijsko taborišče Dachau.

Lojze Orel

Po končani vojni se je vrnil v rojstni Zagradec in se vključil v družbenopolitično življenje v svojem kraju ter pomagal pri obnovi porušene domovine.

Leta 1946 je bil med ustanovnimi člani LD Suha krajina. Z lovstvom pa se je Lojze ukvarjal že pred vojno, saj je svojega očeta – lovca pogosto spremljal na lovskih pohodih. Takoj ob ustanovitvi naše družine je bil Lojze izvoljen za tajnika družine. To delo je opravljal od leta 1946 do 1962, nato je bil predsednik (1962–1970), od leta 1970 pa je predsednik NO.

Zaradi pravilnega gledanja na probleme v takratnem lovstvu je sodeloval tudi v UO bivšega dolenskega bazena. Svoje delo na področju lovstva opravlja vestno in uspešno domala že 40 let. Vsa leta po vojni pa je aktiven tudi na družbenopolitičnem področju, zato je dobil tudi visoka družbenopolitična priznanja in odlikovanja.

V lovstvu ga je LZS nagradila z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje, dobil pa je tudi družinsko priznanje – plaketo LD.

Lojze se je v svojem življenju posvečal preporodu lovstva, boju za pravičnejši družbeni red in narodovo zavest ter kulturo. S svojim delom in zgledom je krepil zavest, da mora lovstvo v družini pogumno rasti in da se morata krepiti tovarištvo in dostojanstvo suhokranjskega lovca. Za vse to smo mu člani LD Suha krajina zelo hvaležni.

Lojze, ob tvojem življenjskem jubileju ti stanovski tovariši želimo še veliko moči in zdravja in da bi še dolga leta deloval v organih LD in nam bil še naprej zgled sodobnega, napredno mislečega lovca!

Člani LD Suha krajina – J. Z.

Franc Močnik-Gorjak, starosta in ustanovni član LD Stol-Žirovnica, je 29. 3. 1985 praznoval častitljivo 85-letnico.

Rodil se je na pustni torek in zagotovo je ta dan zapustil v njegovem značaju močne sledove, ki kljub častitljivim letom še danes vro na dan v obliki prisrčne šegavosti in lovske latinščine. Gorjaka, kakor ga vsi kličemo, poznajo vsi, od lovcev do okoliških vaščanov, prav zaradi njegovega bistrega spomina in šaljivih lovskih zgodb.

Na Sveti Peter nad Poljčami, kjer živi s svojo družino, so ga starši pripeljali, ko je bil star leto dni. Od leta 1920 je delal kot mežnar, leta 1933 pa je postal lovski čuvaj pri takratnih lovskih zakupnikih sedanjega lovišča. Po osvoboditvi je postal redni lovski čuvaj v LD Stol-Žirovnica in to delo je opravljal do upokojitve leta 1960. Čeprav se je tega leta upokojil, pa je še naprej opravljal čuvajska opravila in bil obenem tudi redni spremljevalec in vodič lovskih gostov.

Gorjaka vsi poznamo predvsem kot zelo dobrega lovskega vodnika in velikega poznavalca divjadi in lovišča.

Kljub visoki starosti je še vedno čil in zdrav, predvsem pa še vedno šegav, dober sogovornik in odličen pripovedovalec o nekdanjih razmerah pri nas. Le operacija pred nekaj leti ga je bolj priklenila na dom, ker teže hodi, sicer pa redno spremlja dogajanja v LD in v svoji okolici. Še pred nekaj leti je redno sodeloval na brakadah, pred dvema letoma pa je ustrelil svojo zadnjo lisico. Za prizadevno delo v LD je dobil več priznanj, LZS pa mu je podelila znak za lovske zasluge in red III. stopnje.

Ob njegovem visokem življenjskem jubileju in dolgoletnem

Franc Močnik

udejstvovanju v lovstvu mu lovci LD Stol-Žirovnica želimo trdno zdravje in veliko osebnega zadovoljstva, poleg tega pa ga želimo čimvečkrat videti v svoji sredi!

Lovci LD Stol-Žirovnica

Lovski oprtnik

Novo vrhunsko jelenje rogove iz Madžarske

V lovišču Válcavölgye Hatot v okraju Zala, torej na območju, ki neposredno meji na naše Prekmurje, so 16. septembra 1985 uplenili jelena z rogovjem, ki je ocenjeno z 260,07 točke. Rogovje tega jelena, ki je težko 17,40 kg, je na svetovni lestvici na 4. mestu. Močnejša so samo rogovja jelenov, uplenjenih na Madžarskem leta 1981 (269,89 točke), v Bolgariji leta 1983 (263,28 točke) in v Romuniji leta 1980 (261,25 točke).

Rogovje jelena (osemnajsteraka), ki je ocenjeno z 260,07 točke in je na svetovni lestvici na 4. mestu. Uplenjen je bil na Madžarskem (16. 9. 1985) na območju, ki neposredno meji na naše Prekmurje.

Foto V. Varičak

Tega kapitalnega jelena je uplenil lovski gost Robert Marton Lee iz Združenih držav Amerike. Za odstrel je plačal 62 400 DM. Zanimivo je, da bi za odstrel jelena z enako močnim rogovjem plačal pri nas kar 78 175 DM.

Poleg tega kapitalnega jelena sta bila v letošnjem roku na Madžarskem uplenjena še dva jelena, katerih rogovje spada v sam svetovni vrh in so ga ocenili z 255,07 in 250,03 točke.

V. Varičak

Jereb

Jesenskega jutra sem se odpravil pogledat za jelenom. Ta divjad je v našem lovišču prehodna in srečo moraš imeti, da ga sploh slediš.

Hladen jesenski dan počasi odpira oči in skuša premagati še zadnje sence dolge noči. V jutranjem soncu hoče pokazati svojo škrlatno obleko, dokler mu ne zmanjka moči in mraz ne pomori še zadnjih njegovih mozaikov, ki jih skrbno odnaša s seboj potepuški veter. Vedno svetleje postaja, jasno je že videti obrise daljnih hribov. Tu in tam se v daljavi oglasi ptica, ki ji je jesen

Foto Franc Leben

ohladiła pevsko vneto. Velika izbira in možnost, da ti bo Diana naklonjena, ti požene kri še hitreje po žilah. Vsak šum me prese-
neti in zdi se mi, da sem prepo-
dil katerega izmed gozdnih prebi-
valcev na jutranjem obredu.

Dan iz trenutka v trenutek pre-
maguje noč, ki se s hitrimi koraki
umika jutru. Po stezi stopam,
kolikor je mogoče neslišno in po-
skušam ujeti vsak šum, ki bi mi
naznanil divjad. Kljub pazljivosti
ne opazim ptic, ki jeseni z neko-
liko manjšo vneto naznanjajo
prihajajoče sonce. Hoja po šepetajočem
jesenskem listju ohladi pričakovanja,
misli pa pohitijo do marsikaterega
doživetja. Razmišljam o vsem mogočem,
bujna domišljija mi postavi pred oči
marsikateri prizor, ki bi ga z ve-
seljem doživljal. Prav v takšni
zatopljenosti te rada preseneti
divjad, ki se umakne v zavetje,
preden jo sploh opaziš. Ti pa
zreš in razmišljaš, kaj je bilo in
kako da je nisi opazil. Jesenskim
barvam nagaja samo veter, ki
jim nikakor ne pusti, da bi se
uredile in se pokazale v vsej
svoji lepoti. Prvi sončni žarki so
začeli prodirati iz daljave in po-
zlačevati vrhove planin. Ob tak-
šnih lepotah narave pozabiš, da
imaš s seboj puško.

Iz takšne zatopljenosti me zdra-
mi oster gib nedaleč pred menoj.
V trenutku sem spet človek s
puško, spet ne mislim na nič
drugega kot na to, kaj se je neki
premaknilo. K očem dvignem
daljnogled. Skozi lečje opazim
nekoliko večjo ptico, ki je pristala

na stezi. Nič posebnega sluteč
se znova zatopim v premišljanje.
Ta ptica, ki ni nič posebnega, pa
postopoma prerašča v mogočnega
gozdnega ptiča. Skoraj ne
morem verjeti očem. Ves našo-
pirjen začne poskakovati po stezi
sem in tja, poskakuje in se vrti v
krogu. Vsako pero je na svojem
mestu in igra svojo vlogo kot
igralec v gledališču. Zrem v ne-
kaj, česar še nisem videl. Ne-
vsakdanji prizor me tako prevza-
me, da pozabim na puško in
nemo opazujem, kaj se dogaja.
Ko tako ves zamaknjen strmim v
velikega gozdnega viteza, se ta
počasi umiri in negibno obstane
na stezi. Šele takrat mi roka seže
po puški. Jereb pa negibno strmi
vame. Stojim mirno, verjetno niti
v stroju ne bi zdržal tako dolgo
brez giba. Tudi mene, si mislim,
si ogoljufal ob svojem plesu za
dragoceno trofejo. Noče in noče
se premakniti, da bi morda ven-
darle lahko streljal. Že sem se
začel jeziti sam nase, češ, kje pa
si bil, ko bi lahko brez težav
dvignil puško k licu. Zdaj je pre-
pozno; če me je opazil, potem je
vse končano. Tudi mene si ver-
jetno ukanil, čeprav sem bil hkrati
zelo vesel, da sem te sploh videl,
in to prvič v življenju v vsem
sijaju. Postaja čedalje bolj muč-
no. Poskusil bom, si mislim, toda
kaj, če odleti? Če napravim naj-
manjši gib, bo odletel, torej nima
smisla za vsako ceno vleči puške
k licu. Morda pa se bo le ome-
hčal in mi ponudil priložnost. Še dihati
si ne upam, srce pa udarja vedno
močneje. Takrat me reši verjetno

glas tekmeča, ki ga je pozval, da
še enkrat pokaže vso svojo lepo-
to in hkrati moč. Še vedno noče
prepustiti svoje družice in priznati
teritorija vsiljivcu. Ob njegovem
ponovljenem plesu si tudi jaz to-
liko opomorem, da dvignem pu-
ško k licu. V strelnem daljnogle-
du se ob prvih sončnih žarkih
leskečejo njegova peresa. V tre-
nutkih njegovega bojnega plesa
na svetu ni tekmeča, ki bi se
lahko kosal z njim. Tako je bil
zaveroval vase, da verjetno ni
niti opazil mojih prikritih gibov, ki
morda pomenijo začetek konca
njegove vladavine. Ves razbur-
jen stopa in poskakuje po stezi
in razkazuje svojo moč. Gorje
tistemu, ki bi si upal z njim v boj!
V vsem svojem čaru se postavi
naravnost proti meni, kot bi hotel
reči – tudi tebe se ne bojim. Med
črtami strelnega daljnogleda vi-
dim črni podbradek, on pa še
vedno poskakuje in vabi tekme-
ca. Ob njegovem poskakovanju
bi verjetno spet pozabil na pu-
ško, če kazalec podzavestno ne
bi potegnil sprožilca, da je jeknilo
proti velikemu prebivalcu goz-
dnih planjav in hkrati naznanilo,
da se njegova vladavina izteka.
Šibre so prasnile po stezi in ne-
kaj jih je zadelo tudi viteza. Z
vsemi močmi, ki jih je v tistem
trenutku premogel, se je pognal
kvišku in se spustil v večno globi-
no...

Robert Ogris

V spomin

Od **Boga Omahna**, člana LD
Višnja gora, smo se poslovili 12.
4. 1985 na ljubljanskih Žalah.
Bogo se je rodil 7. 3. 1923 v
Višnji gori v znani trgovski družini,
kjer je preživel svoje otroštvo
in mladost. Že zelo zgodaj je
pokazal zanimanje za lov in di-
vjad, zato se je že pred vojno
pridružil takratni lovski družini.
Ker je bila Omahnova družina
napredna, se je Bogo že leta
1941 organizirano vključil v delo
OF. Zaradi izdaje so ga leta 1942
zaprli. Po kapitulaciji fašistične
Italije se je pridružil NOB in v
njem deloval do osvoboditve.
Po osvoboditvi se je znova vklju-
čil v lovsko organizacijo in bil
med soustanovitelji LD Višnja
gora. V družini je opravljal vrsto
važnih funkcij. V letih 1946–1950

Bogo Omahen

je bil predsednik NO, v letih
1956–1958 član IO družine, nato
od leta 1962 do 1964 predsednik
DR in v letih 1968–1970 član IO.
Bogo je bil lovec več desetletij.
Z vsem srcem se je predajal
naravi, opazovanju divjadi in lo-
vu.

Prezgodnja smrt je iztrgala iz
naših vrst dobrega in iskrenega
lovskega tovariša. Bil je izkušen
lovec in dober prijatelj, vedno
nasmejan, s široko odprtim
srcem za vsakogar. S svojim hu-
morjem in duhovitostjo je znal
povsod zbuditi prijetno razpolo-
ženje.

LZS ga je odlikovala z znakom
za lovske zasluge.

Boga ni več med nami. Ob ža-
lostnem slovesu smo lovci sneli
z lovskih klobukov smrekove ve-
jice in mu jih ob otožnih zvokih
lovskega roga poklonili v posled-
nji pozdrav.

Lovci LD Višnja gora

Ivan Ferk je 5. 4. 1985 nenado-
ma umrl, star šestdeset let.

Rodil se je v revni kmečki družini
21. 3. 1924 v vasi Urh na Pohor-
ju.

Med vojno je delal doma pri star-
ših, leta 1944 pa je odšel v par-
tizane. Takoj po vojni se je de-
mobiliziral in se zaposlil v takratni
zadrugi v Šmartnem na Pohorju.
Ker je takrat močno primanjkovalo
strokovnih kadrov, je odšel
v dveletno kmetijsko šolo in jo
uspešno opravil ter začel prena-
šati svoje izkušnje na mlajše za-
druženike.

V zadnjih letih je zelo odgovorno
opravljal čuvajsko službo pri
glavnem vodovodnem zajetju v
Zg. Novi vasi na Pohorju vse do
upokojitve leta 1984. Za svoje
aktivno delo je dobil državni odli-
kovanji.

Že od nekdaj pa je imel Ivan izredno veselje do narave in do divjadi. Zato se je leta 1958 pridružil lovcem v LD Slovenska Bistrica, nato pa se je leta 1962 vključil v LD Šmartno na Pohorju. V tej družini je še isto leto postal družinski tajnik in to delo opravljal do leta 1968. V letih 1967 do 1971 je bil član NO, od leta 1972 do 1980 pa član disciplinskega razsodišča v družini. Vse svoje naloge v družini je opravljal zelo dosledno.

Na skupnih lovih smo ga bili vsi veseli, saj je znal z raznimi lovskimi šaljivkami vedno dvigniti razpoloženje ostalih lovcev.

Ivan pa je imel med drugim tudi velike zasluge pri dograditvi lovskega doma.

Na zadnji poti na pokopališče v Šmartnem na Pohorju smo ga pospremili z vsemi lovskimi častmi. Prijubljenega tovariša bomo vedno ohranili v lepem spominu!

Člani LD Šmartno na Pohorju – M. Ž.

Od člana LD Dobropole **Dušana Kavčiča** smo se poslovili 14. 3. 1985. Slovo je bilo težko, zlasti zato, ker je živel z nami dolgih 35 let.

Rodil se je 1. 8. 1921 v Predstrugah. V mladosti je bil trgovski pomočnik, nato pa je vojna temeljito preusmerila njegovo življenjsko pot. Kot sodelavec OF je bil leta 1942 aretiran, preživel Gonars in Mauthausen, po osvoboditvi pa je postal družbenopolitični delavec v svojem kraju. Vse svoje moči je razdal za zmago idej revolucije in delal za gospodarski napredek svoje ožje in širše družbene skupnosti.

Nam lovcem bo ostal najbolj v spominu kot naš dolgoletni lovski tovariš, mentor in vzornik. Član zelene bratovščine je postal leta 1950. Po nekaj letih je postal član IO LD. Nato je bil od leta 1955 do 1975 blagajnik. Ko je blagajniško delo predal svojim mlajšim tovarišem, pa je bil vse do smrti predsednik NO družine (1975–1985).

V družini je nam, po stažu mlajšim lovcem, vtisnil neizbrisne sledi. Zelo veliko nas je naučil s področja upravljanja, še več pa kot mentor, ko nas je učil živeti z naravo, jo poslušati in opazovati, zlasti pa pravilno gojiti divjad. Kot lovec je malo streljal, kadar pa je, je bilo to vselej lovsko pravično. Zelo rad je povedal, da se ob pristnem stiku z naravo sprosti in da najbolj uživa

Dušan Kavčič

Feliks Strehar

Zvonko Janežič

v pestrosti barv in glasov, ki nam jih ponuja gozd ob vsakem letnem času.

Dušan je bil tudi odličen rejec lovskih psov in na skupnih lovih ni bil nikoli na stojiščih, temveč vedno med gonjači. Uspešnega lova se je veselil tudi takrat, kadar je pomagal do plena katerega izmed svojih lovskih tovarišev.

LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge III. stopnje. Dušan nam bo ostal v spominu kot prijatelj, mentor in vzornik!

Člani LD Dobropole – M. M.

Feliks Strehar, najstarejši član naše LD, je 14. 5. 1985 v Smrečnem na Pohorju, star 80 let, za vedno zapustil lovske vrste.

Rodil se je 13. 8. 1905 v Zgornjem Prebukovju pod Pohorjem. Njegova življenjska pot je bila zelo trda, tako doma na revni kmetiji kot kasneje v gozdovih grofa Atemsa na Pohorju, kjer je opravljal težaška tesarska dela. Zaradi velikega pomanjkanja in revščine doma je odšel leta 1939 v Francijo na delo v rudnik.

Takoj po okupaciji Jugoslavije se je vrnil domov, da bi tudi on pomagal braniti svojo domovino. Bil je ujet in odpeljali so ga v nemško ujetništvo, od koder se je vrnil leta 1943. Leta 1944 je odšel v partizane, kjer je bil pogumen borec in zato dobil tudi več medalj in priznanj.

Takoj po osvoboditvi se je aktivno vključil v obnovo domovine in se kot miner pri GGM loteval najtežjih minerskih del na cestah in v kamnolomih na Pohorju. To delo je opravljal do upokojitve. Med svojim službovanjem se je z družino večkrat selil po raznih kočah na Pohorju, dokler si sled-

nji ni postavil doma v Smrečnem na Pohorju.

Njegova lovska pot je bila zelo dolga, saj je postal prijatelj zelene bratovščine že leta 1928 pri grofu Atemsu. Lovski izpit je opravil leta 1933. Po vojni je bil med ustanovnimi člani LD Šmartno na Pohorju leta 1946 in takrat se je posvečal predvsem zatiranju divjega lova. V družini je aktivno delal v NO (1947–1950), nato je postal član UO (1952 do 1960), kasneje pa predsednik NO (1964–1972).

Lovec je bil 52 let. Za delo v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Še proti koncu življenja je kljub visoki starosti pomagal graditi lovsko kočjo in še vedno sodeloval na skupnih lovih. V zahvalo za vse, kar je storil za lovstvo, mu je družina podelila posebno priznanje – plaketo in ga razglasila za častnega člana družine. Dragi Feliks, odšel si v večna lovišča, vendar za nas še veliko prezgodaj. Na lovih in v lovski družbi boš še dolgo z nami, kajti tvoje šaljive in resne besede v prijetni pohorski govorici so se globoko vtisnile v naš spomin.

Lovci LD Šmartno na Pohorju – M. Ž.

Zvonku Janežiču, našemu lovskemu tovarišu in ustanovnemu članu LD Bled, je kruta in zahrbtna bolezen 12. 3. letos pretrgala nit življenja.

Rodil se je 22. 5. 1923 na Bledu kot sin koroškega Slovenca, borca za severno mejo, ki se je po plebiscitu na Koroškem preselil na Bled.

Leta 1943 se je Zvonko vključil v NOB kot borec udarnega voda na Pokljuki in še istega leta sodeloval v bojih na Koroškem, kjer je bil ranjen in ostal invalid.

Kot ustanovni član LD Bled je bil vsa leta član UO LD in je požrtvalno opravljal svoje delo; od leta 1948 do 1958, nato od leta 1964 do 1968 in še v letih 1977 do 1979 je bil blagajnik družine, vmes pa v letih 1965/1969 vodja sektorja.

Vsa leta je sodeloval v prostovoljnih akcijah tako v lovišču kot pri društvenem delu – vedno nebebičen in tovariški, požrtvovalen in vesel.

Za dolgoletno vestno delo v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, ZLD Gorenjske mu je podelila plaketo, LD Bled pa diplomu in plaketo LD.

Dragi Zvonko! V naših loviščih se spet oglašja trubadur, mi, tvoji tovariši, pa se potri in z globoko žalostjo in srcih prerano poslavljamo od tebe. Ne bo te več med nami, toda blejskim lovcem in drugim prijateljem boš ostal v trajnem spominu. Malo je tistih, ki so naši divjadi in lovski organizaciji toliko let posvečali svoj prosti čas in skrb zanjo kot ti. Za vse ti iskrena hvala! Naj ti bo lahka slovenska zemlja!

Člani LD Bled – M. K.

Janez Vehovec nas je zapustil 5. 4. 1985. Rodil se je 20. 12. 1909 v Moravčah kot sin obrtnika, ki je imel številno družino. Janez je postal lovec leta 1946 v Grosupljem, kjer je služboval. Od tod se je preselil na Savo pri Litiji in se zaposlil kot gozdar. Leta 1952 se je včlanil v LD Sava-Tirna, ki pa je bila takrat združena s Šentlambertom. Kmalu po vstopu v to družino je prevzel pomožno lovsko čuvajsko službo in jo opravljal v letih 1953/54. Po združitvi z LD Litija

Janez Vehovec

je bil član UO in blagajnik (1967/1974). Poleg tega je vrsto let opravljal še številne druge funkcije in naloge; med drugim je bil namestnik starešine, kinolog, gospodar lovske kočice na Mamolju in predsednik in član NO.

Za zasluge za dolgoletno udeleževanje v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, LD Litija pa mu je dala priznanje.

Janez je aktivno deloval tudi v raznih družbenopolitičnih organizacijah in za svoje delo dobil več priznanj in odlikovanj.

Bil je pošten in človekoljuben tovariš in velik prijatelj narave. Kadar je pritisnil na lovsko puško, je prej vedno dobro presodil, na kaj strelja. Vedno je skrbel za divjad, zlasti v zimskem času in v raznih stiskah.

Težko je prenašal bolezen, ker ni mogel sodelovati na lovih. Če je le mogel, je z ženino pomočjo prihajal na zборе in posvete in se pozanimal za vse, kar je novega v lovišču.

Dragi Janez, hvala za vse tvoje delo in prizadevanja v lovstvu. Ko smo te pospremili na zadnji poti, so rogovi registov naznanili, da je tvoj lov za vedno končan!

Lovci LD Litija

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi:

Viktor Renčelj, LD Tabor – Sežana, * 5. 3. 1904, † 29. 7. 1985.
Rudi Gajšek, LD »Hum« – Celje, * 15. 7. 1930, † 7. 10. 1985.

Maks Ratko, LD Fram, * 6. 9. 1936, † 3. 5. 1985.

Franc Pernat, LD Fram, * 10. 9. 1932, † 21. 8. 1985.

Sonja Jež, LD Strojna, * 17. 9. 1952, † 10. 3. 1985.

Zdravko Rakič, LD Pivka, * 29. 10. 1953, † 1. 5. 1985.

Jože Šprohar, LD »Žabnik« – Obrov, * 13. 9. 1935, † 5. 10. 1985.

Feliks Račnik, LD Remšnik, * 4. 11. 1906, † 10. 4. 1985.

Umrlim časten spomin!

Lovska kinologija

Zvezno tekmovanje psov jamarjev (z mednarodno udeležbo)

Zvezno tekmovanje jamarjev, na katerem so sodelovali tudi italijanski tekmovalci, je organiziralo Lovsko kinološko društvo »Bela krajina« – Črnomelj v Semiču, pripravili pa so ga 28. 9. 1985.

Tekmovalo je vseh 20 prijavljenih vodnikov s psi, 11 domačih in 9 italijanskih.

Organizacijsko delo je opravilo LKD Bela krajina, pod pokroviteljstvom agencije Kompas iz Ljubljane, ki je s svojo finančno podporo in reklamo tekmovanje še popestrila. Žal pa KZS za to tekmovanje ni odobrila niti minimalnih sredstev.

Tekmovanje je obsegalo naslednje discipline: delo v rovu, vodno delo in delo po krvnem sledu. Vreme je bilo sončno in mirno in tudi ne prevroče.

Teren za posamezne discipline, tako za krvni sled kot za vodno delo, je bil izbran zelo dobro, prav tako pa je bil dobro pripravljen rov za jamarjenje.

Zbor tekmovalcev s psi in začetek tekmovanja so naznanili mladi belokranjski rogisti pod vodstvom Braneta Podgornika. Pred »umetnim rovom« je bil postavljen lovski bivač v domačem belokranjskem slogu; v njem so lahko shranili stvari, potrebne pri

posameznih tekmovanjih, prav pa je prišel tudi kot bivač za love, da so tako lažje opazovali divjad v lovišču.

Tekmovalce je v imenu LKD Bela krajina in v imenu KZS pozdravil kinološki sodnik Vinko Foršček, ki je navzočim vodnikom psov zaželel dober uspeh pri tekmovanju, gostom in opazovalcem ter lovskim pripravnikom-kinologom pa lep športni in tekmovalni dan. Italijanske vodnike psov oziroma tekmovalce je v imenu agencije Kompas Jugoslavija iz Ljubljane pozdravil Leo Fabiani in jim obenem v italijanščini razložil potek tekmovanja, način dela in ocenjevanje kinoloških sodnikov.

Krvni sled so položili dan pred tekmovanjem popoldne, in sicer na treh krajih. Vsak sodnik je položil 7 krvnih sledov, dolgih od 400 do 450 m, in to po dokaj zahtevnem terenu (čistina, gozd, grmičevje in gričevje). Skupno so položili 21 krvnih sledov, in sicer z jelenjo in srnjačo krvjo. Na koncu sleda so položili srnje-ga mladiča.

Vodno delo smo opravili na reki Krupi, ki je bila takrat dokaj globoka in široka. Bregovi so strmi, poraščeni z grmičevjem in ločjem, vendar pa so dovolj pregledni za ocenjevanje dela psov. Za šarjenje in iskanje pernate divjadi je bilo na voljo dovolj živih rac-makaric, tako da je imel vsak pes možnost šariti za izpuščeno raco in plen seveda tudi prinesiti.

Delo v rovu je potekalo po vseh predpisih. Umetni rov je zgrajen na zelo preglednem terenu, vendar pa bi moral biti še ograjen z mrežo ali ograjo, da tekmujoči psi ne bi imeli možnosti samovoljno zapustiti prostora (pa tudi zaradi varnosti). Med tekmovanjem so sicer napeli varovalno vrv, ki je zadrževala predvsem zvedave gledalce, za varnost pa je bilo to premalo.

Za izvedbo te discipline in za izvlačenje mrtve zveri iz rova je društvo priskrbelo dva odrasla jazbeca (in enega mladiča za rezervo). Jazbeca sta bila pri spopadih s psi že dokaj izkušena, tako da delo psov ni bilo lahko. Za izvlačenje iz rova smo namenili ustreljenega jazbeca. Tekmovalne discipline na zveznem tekmovanju so ocenjevali kinološki sodniki Vinko Foršček iz Ljubljane, Marjan Cvenkel iz Ljubljane, Franc Svetec iz Kostanjevice na Krki in Tomaž Burazer iz Črnomlja. Pri ocenjevanju nekaterih disciplin so sodelovali vsi sodniki. Pripomb na ocenjevanje, delo in organizacijo ni bilo.

Ocenjevanje posameznih disciplin je potekalo po že ustaljenem vrstnem redu in po pravilniku za ocenjevanje psov jamarjev – javno in z merjenjem časa. Prav tako smo javno objavili tudi rezultate tekmovanja, in sicer v hotelu Smuk v Semiču, kjer so se zbrali vsi tekmujoči vodniki psov.

Vse discipline je uspešno opravilo 9 psov, drugi pa so se izkazali le pri nekaterih disciplinah. V nagradni razred se nista uvrstila le dva psa, enega pa smo diskvalificirali. Tekmovalni uspeh vodnikov iz Slovenije:

1. Ignac Hozjan z lovskim terierjem Aro, ocena 3,80, I. nagr. r.;
2. Tone Žulič z lovskim terierjem Aronom, ocena 3,70, II. nagr. r.;
3. Bojan Doberšek z lovskim terierjem Astro, ocena 3,85, II. nagr. r.

Tekmovalni uspeh vodnikov iz Italije:

1. Antonio Maghengani z resastim jazbečarjem Kastorjem, ocena 3,64, II. nagr. r.;
2. dr. Tireli Gianfranco z resastim jazbečarjem Thebo, ocena 3,55, II. nagr. r.;
3. Giorgio Cappio z lovskim terierjem Fulom, ocena 3,50, II. nagr. r.

Tu nimam namena opisovati posameznih uspehov ali neuspehov tekmovalcev ali celo njihovih slabih lastnosti, rad bi le opozoril, da nekateri vodniki psov prihajajo na tekmovanja s svojimi psi nepripravljeni, saj menijo, da bo pes vse opravil kar sam. Vendar pa je treba psa za tako delo pripraviti, ga sistematično šolati in ga za delo primerno tudi opremiti. Seveda pa to nikakor ne velja za vse vodnike.

Predsednik LKD Bela krajina Vid Potočar je podelil vsem sodelujočim diplome z vpisanimi rezultati s tekmovanja. Najboljši trije tekmovalci so dobili pokale, najboljši tekmovalac po krvnem sledu pa pokal za uspeh v delu po krvnem sledu, vodno delo in jamarjenje. Predstavnik Kompasa pa je vsem sodelujočim izročil maskotto – Kompasovega Janeza.

Po podelitvi priznanj in pokalov se je predsednik VK za jamarje Vinko Foršček v imenu LKD Bela krajina zahvalil vsem tekmovalcem in jim čestital. V imenu vseh sodnikov in tekmovalcev se je še posebej zahvalil organizatorju tekmovanja LKD in se obenem zahvalil predstavniku Kompasa za pokroviteljstvo in pomoč pri organizaciji tekmovanja.

Naj omenim še to, da so bili vodniki iz Italije s tekmovanjem zelo zadovoljni, tako z rezultati kot z organizacijo. Na koncu so

izrekli priznanje LKD Bela krajina in povedali, da želijo na takih tekmovanjih še sodelovati. Čeprav niso bili dovolj pripravljeni in seznanjeni s tekmovalnimi disciplinami, pa so tudi njihovi psi dobro delali in dosegli dobre rezultate. Kot pravijo, so se pri nas veliko naučili in spoznali, kaj vse zmore lovski terier-jazbečar oziroma, kaj sploh mora delati. Ponudili so nam sodelovanje, po potrebi pa so pripravljeni dati tudi finančno pomoč.

V prijetnem ozračju med skupno večerjo smo se še dolgo pogovarjali in razpredali o posameznih dogodkih.

Vinko Foršček, kinol. sodnik

Amor (Don) von den Oesewiesen JRPki 61055, z vejico za ovratnico, po uspešno opravljenem krvnem sledu na vsestranski uporabnostni tekmi v Fernitzu (Avstrija)

Napake, ki si jih v prihodnje ne smemo privoščiti

LKD Ljubljana je za leto 1985 prevzelo izvedbo republiškega C-tekmovanja ptičarjev, posvečenega spominu na pokojnega kinološkega sodnika in vodnika ptičarjev Bogdana Sežuna. Res je v letošnjem razporedu republiških, zveznih in mednarodnih tekmovanj ptičarjev nastala prava zmešnjava, saj so se datumi tekmovanj pokrivali in normalno je, da so slovenski vodniki ptičarjev dali prednost jugoslovanskega šampionatu, ki je bil 12. in 13. oktobra v Umagu in nato mednarodnemu vsestranskemu uporabnostnemu tekmovanju ptičarjev, ki je bilo 17., 18. in 19. oktobra v Ljutomeru. Kar nekaj vodnikov iz Podravja in Pomurja se nas je za »Sežunov memorial« prijavilo s pripombo oziroma željo, naj bo to v soboto, 26. 10. 1985, saj je ta datum prost in bi na tekmovanju zagotovo sodelovalo najmanj 10 psov. Če bi bilo lovišče morebiti zasedeno, so svoja lovišča ponudili ptujski kinologi, vendar prireditelju, LKD Ljubljana, taka selitev ni ustrezala s sicer neuradnim izgovorom, da bi to tekmovanje podražilo. Omenim naj, da bi na tekmovanju sodila dva od treh sodnikov, ki živita v Ptuj, in da bi bila velika večina vodnikov iz LKD Ptuj, LKD Pomurja in LKD Maribora, za izvedbo tekmovanja pa je bil namenjen dokajšen del sredstev tudi iz tako imenovane B-programa, ki ga financira Lovska zveza Slovenije. Ocen o umestnosti odpovedi tekmovanja prepuščam bralcem-kinologom, zagotovo pa s takimi potezami razvoju lovske kinologije ne bomo pomagali. O tem naj razmislijo tudi funkcionarji LKD Ljubljana!

Vojko Pirher, LKD Prekmurje

Mladi pišejo

Dvojna sreča

Ko sem očeta vprašala, ali lahko grem z njim na lov, je pritrdil. Vzel je puško in se dobro oblekel. Tudi sama sem se dobro obula in si oblekla bundo. Sedla sva v avto in se odpeljala. Avto sva pustila v Gorenji vasi. Šla sva po travi proti gozdu. Kar naenkrat sem zagledala na tleh rogove srnjaka. Pobralla sem jih in pokazala očetu. Oče je rekel, da jih ljudje malokdaj najdejo. Veselo sem jih nesla in kazala prijateljem.

»Bodi čisto tiho,« je rekel oče. Kot Indijanec se je plazil proti mlaki. Držala sem se za usta, da se mu ne bi smejala. Kar streslo me je, ko je počilo. Zadel je raco – pravzaprav racmana. No, oba sva imela srečo – jaz z rogovi, oče z racmanom.

Vsaj mami ne bo rekla, da zastoj trativa bencin.

Urška Bukovec

2.b razred

OŠ Mirna na Dolenjskem

Srečanje z mufloni

V ponedeljek mi je Branko povedal, da gremo naslednji dan zjutraj okrog šestih na Boč. In res me je naslednji dan ob šestih poklical. Z avtom sva se odpeljala po Boštjana in tako smo pot nadaljevali v troje.

Ko smo prispeli na Boč, smo se optali, Branko in Boštjan s puškama, jaz pa z nahrbtnikom in malico. Počasi smo odšli v temen gozd. Boštjan se je odpravil okrog Šošterce, midva z Brankom pa na krmišče k Mlinu. Pogledala sva, ali je bilo krmišče obiskano. Opazila sva stopinje srnjadi. Sedla sva blizu krmišča in čakala, ali bo kaka žival izstopila. Rahel jesenski veter je pripogibal košate veje smrek. Branko je tu in tam na večalo vabil lisico, a ni prišla. Nekaj časa sva še posedela, nato pa sva tiho nadaljevala pot po gozdni cesti. Ptice so prepevale jutranjo pesem. Na veji se je oglasila šoja in naznanila najin prihod. Stopila sva na ozko pot, ki se imenuje »Lovska pot«. Ob poti je ležala podrta bukev; sedla sva nanjo in čakala. Med čakanjem sva se pogovarjala. Najbolj zanimiv je bil pogovor o gamsih, ki so pred leti živeli na Boču. Ko pa so tod naselili muflone, so gamsi Boč zapustili. V času prska pa lahko pogosto vidiš kozla, ki išče kozo.

Najin pogovor je zmotil topot parkljev po suhem jesenskem listju. Branko je pograbil puško in skočil čez podrto drevo. Počasi je stopal po poti in gledal, kaj se bo prikazalo. Tudi meni ni dalo miru. Pritajeno sem stopical za Brankom. Šepnil mi je, naj bom tiho. Jaz pa nisem mogel biti pri miru, ker sem nestrpno čakal, kaj bom zagledal. Nena doma so stale pred menoj lepe sivo rjave glave. Gledale so naju začudene oči. Pri sebi sem tiho ponavljal: »Mufloni! Mufloni!« Bili so trije ovni in ena ovca. Po Brankovi oceni so bili ovni stari od tri do šest let. Živali so se počasi umikale proti vrhu Šošter-

Mufloni

Foto O. Dolenc

PREDVIDENA LEGLA

Bosanski braki (JRGBB):

Leglo 26. 12. Rejec Slavko Legen, D. Ajdovec 9, Dvor.

Hanovrski barvarji (JRHB):

Leglo 12. 12. Rejec Mirko Šiser-nik, Legen 118/a.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 9. 12. Rejec Marjan Češarek, Kurirska pot 2, Ribnica.

Leglo 1. 12. Rejec Leopold Nabernik, Jakčeva 8, Slovenj Gradec.

Leglo 1. 12. Rejec Franc Šenverter, Zamarkova 15a, Lenart.

Koker španjeli (JRKŠ):

Leglo 5. 11. Rejec Marta Čuk, Partizanska 38, Sežana.

Leglo 20. 10. Rejec Niko Belšak, Koščeva 10, Domžale.

Nem. prepeličarji (JRPr):

Leglo 29. 9. Rejec Ivan Geč, Loče 5, Dobova.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

Leglo 2. 1. Rejec Franc Škofljanc, Brege 52, Leskovec pri Krškem.

Leglo 5. 1. Rejec Peter Pečnik, Pod hribom 64 B, Ljubljana.

Irski seter (JRIIS):

Leglo 27. 12. Rejec Marjan Pavlič, Jagodje 36a, Izola.

Kinološka zveza Slovenije

ce in izginile med skale. Branku sem povedal, da je to moje prvo srečanje z mufloni. Nato sva se pogovarjala samo še o njih. Kmalu je prišel Boštjan. Tudi on je videl muflone – sedem ovac in štiri ovne.

Vračali smo se po cesti proti Dedinškovim, kjer je bil zbor za skupni lov na divje prašiče. Ko smo prišli do kmetije, smo sedli in čakali na lovce, ki so se počasi že zbirali. Lovovodja je bil Branko. Pogovorili smo se o poteku lova. Razdelili smo se za v pogon in za na stojišča. Lovci gonjači smo sedli v kombi, ki nas je odpeljal na Plešivec, kjer smo začeli z gonjo. Ves pogon sem mislil na svoje prvo srečanje z mufloni. Počasi smo se bližali stojiščem. Vendar prašičev ni bilo. Vrnili smo se na kmetijo, končali lov in odšli v dolino.

Tako se je zame končal dan, ko sem prvič videl muflone. Ostal mi bo v spominu tudi takrat, ko se bom z lepotami Boča srečeval le še v mislih.

David Gazvoda

Nepozaben dogodek

Morda bom malce pretiraval, vsaj tako se bo komu zazdelo, toda to se je zgodilo čisto zares. Morda pa se je kateremu obiskovalcu gozdov ali lovcu kaj takega že pripetilo.

Bilo je maja, če se prav spominim, in to že proti koncu meseca.

Z očetom sva sedela v kuhinji. Bilo je zelo vroče in soparno, pa sva mislila kar v hosto pobrisati. Okoli dveh je pozvonilo. »Na-prej,« je rekel oče. Bil je znan lovec, močan možak, »Najlepši« so mu pravili. »Ravno prav si prišel,« sem mu rekel. »Mislil sem, da bi šli malo skupaj v goro,« je dejal moj oče. »No, pa pojdemo,« sem rekel.

In res smo se odpeljali v hribe. Oče je vzel karabinko, jaz pa flobertovko. Nobeden od naju to leto še ni uplenil srnjaka. Morda pa bo danes kaj več blagra, sem si mislil.

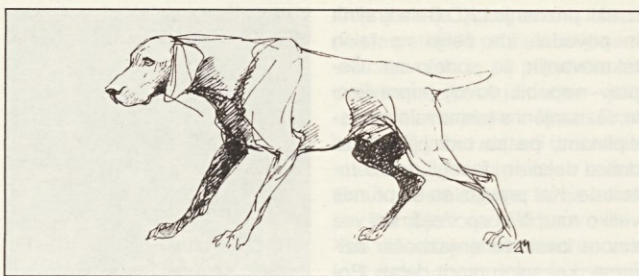
Avto smo pustili pri kamnolomu. Odločili smo se, da pojdemo na Sumrekov breg. Bilo je vroče in s čela nam je kar curjalo.

»Za to vročino bo pa dež,« je menil oče.

Ob poti sem našel dva jurčka. Ker je oče rekel, da se bomo vračali po isti poti, ju nisem utrgal. Po uri hoda smo prišli na vrh. Sedli smo pod velik panj, ki ga je izruval veter. Na poseko je prišla srna z mladičem, srnjaka pa ni bilo.

Na nebu so se začeli naglo zbirati oblaki in naenkrat je lilo kot iz škafa.

»Pojdimo na vrh, do podrtije,« je predlagal oče. Toda jaz sem se moral prej vrniti po jurčka. S seboj sem imel tudi dvogled. Ko sem se vračal in sem bil že čisto blizu očeta in Najlepšega, me je nenadoma vrglo v zrak in pred očmi se mi je zablistalo, da sem

videl samo belo svetlobo. Padel sem na hrbet. Jurčka in dvogled je vrglo daleč stran. Bil sem ves v solzah. Za hip nisem vedel, ali se mi je sanjalo, ali je bilo res. Oče in Najlepši sta se začela smejeti, češ da me je dvignilo kot kokošje pero. Takoj ko sem prišel k sebi, me je prešinilo: »Strela!« In res je bila strela. Treščila je v hrast kakih 20 m od mene. »Samo, da se je končalo srečno,« je rekel Najlepši.

Ko smo prišli pod streho, sem se tresel kot šiba na vodi, saj so po nebu švigale strele kot puščice. Ko je nehalo deževati, me je bilo še vedno strah. Ob pogledu na hrast me je kar streslo.

Ta dogodek ni minil brez smeha. Najlepši me je takoj začel zafkavati, da imam pokakane hlače in da naj jih stresem. Tudi sam sem se tu in tam nasmehnil, toda pri srcu mi še vedno ni bilo lahko.

Na poti nazaj smo v gozdu naleteli na lepo razvitega srnjčka vilarja. »Ta bo lep čez kakšne dve leti!« je rekel oče.

V mraku smo prišli do avta. »Zdaj pa lahko streseš hlače, saj te ne bo nihče videl,« se je nasmejal Najlepši. »Temeljito jih očisti, da ne bo v avtu smrdelo,« je dodal oče.

Koliko smeha je bilo šele doma! Brž ko smo prišli v kuhinjo, se je že oglasil Najlepši: »Milka, sin ima zate plen!«

»Kakšen pa je?« je vprašala mama.

»To ti bo pa sam pokazal!« se je zasmejal oče.

»Kaj se je pa zgodilo?« je še vprašala mama.

»Ah, nič, dogodivščina pač,« sem ji odvrnil. Obdelovali so me ves čas. Meni pa kar ni in ni šlo iz glave tisto neprijetno letenje. Naslednji dan so za mojo dogodivščino izvedeli tudi drugi lovci in kmalu skoraj vsa vas. Nazadnje so sestavili verz:

Bliskanje in grmenje,
Damjan ima pa visoko letenje!

Damjan Rožman

3. letnik Gozdarske srednje šole
Postojna

OPOZORILO GLEDE PREJEMANJA GLASILA LOVEC

TAJNIKOM LOVSKIH DRUŽIN!

V začetku decembra 1985 bomo poslali vsem zvezam lovskih družin tiskovino SEZNAM ČLANOV ZA LETO 1985 s prošnjo, da jih takoj pošljejo lovskim družinam oziroma njihovim tajnikom.

Tajniki LD natipkajo SEZNAM ČLANOV ZA LETO 1986 v trojniku. En izvod seznama obdrže za potrebe LD, dva izvoda pa pošljejo svoji ZLD, ki en izvod obdrži, drugega pa čimprej pošlje Lovski zvezi Slovenije.

Članskih seznamov lovske družine oziroma njihovi tajniki **nikakor ne smejo pošiljati neposredno na Lovsko zvezo Slovenije, ampak pristojni ZLD! To velja tudi za dodatne sezname članov, ki bodo sprejeti v LD med letom.**

Na tiskovino oziroma obrazec tajniki LD vpišejo priimke in imena članov LD po **abecednem redu priimkov**, točne naslove s poštnimi številkami, letnice rojstva in funkcije v LD. V seznamu vpisane člane, ki so bili sprejeti po 1. januarju 1986, označite pred zaporedno številko z **zvezdico**.

Ker morajo zveze lovskih družin tako zbrane sezname dostaviti Lovski zvezi Slovenije najkasneje do **28. februarja 1986**, naj lovske družine oziroma njihovi tajniki **SEZNAM ČLANOV ZA LETO 1986 (v dvojniku!) po možnosti takoj pošljejo ZLD**. Uredništvo

opozarja, da bo vsak neustrezen ali pomanjkljivo izpolnjen obrazec – seznam članov vrnilo področni ZLD.

Naklado vsaki številki Lovca določimo 15 dni pred njenim izidom. Vsem lovcem, katerih naslove prejmemo na članskih seznamih (prek ZLD!) 15 dni pred izidom številke, zagotovimo prejem te in vseh nadaljnjih števil. Pred tem izišle številke pa jim lahko pošljemo le, če bodo izvodi teh števil še na zalogi. Vsako številko Lovca sicer tiskamo z določenim številom rezervnih izvodov, vendar vsem zamudnikom in med letom sprejetim članom ne moremo zagotoviti vseh števil za nazaj.

Tovariši lovci!

Spremembe naslovov, nastale zaradi preselitve med letom, sporočajte obvezno samo pisмено (posredno prek ZLD) Uredništvu glasila LOVEC. Poleg vašega novega naslova (s številko vaše pošte!) **obvezno napišite** tudi vaš stari naslov in **vašo lovsko družino**.

To v vednost, da ne bo po nepotrebem negodovanj.

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
61001 Ljubljana

V založbi STROKOVNE KNJIŽNICE pri Lovski zvezi Slovenije je izšla knjiga Petra Šulerja **LOVSKA ZAKONODAJA**.

V prvem delu knjige podaja avtor kratek pregled razvoja lovske zakonodaje pri nas in v svetu, nato pa podrobneje obravnava veljavno zakonodajo v Sloveniji. Prvi del avtor zaključuje s kratko primerjavo lovske zakonodaje v drugih naših republikah in pokrajinah.

Drugi del knjige sestavlja zbirka lovskih predpisov od Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč do vseh drugih, z lovstvom povezanih predpisov. Zbirka vsebuje tudi veljavne samoupravne akte lovskih organizacij, mednarodne konvencije s področja lovstva ter vzorce nekaterih pomembnih aktov lovskih organizacij.

Knjiga je namenjena predvsem lovcem, ki se v lovskih družinah in drugih lovskih organizacijah ukvarjajo z organizacijo, nepogrešljiva pa je tudi kot učni pripomoček (učilo) tako za lovske izpite kot za izpite za lovskega čuvaja in lovskega tehnika.

Knjiga spada v vsako lovsko družino!
Cena knjige je 1560 din.

PETER ŠULER

LOVSKA ZAKONODAJA

Lovska zveza Slovenije

1. posvetovanje
o ukrepih za omejevanje škod
od divjadi v kmetijstvu

Ljubljana 1985

Obveščamo, da je Lovska zveza Slovenije izdala zbornik referatov, ki so jih predstavili naši in tuji strokovnjaki na 1. mednarodnem posvetovanju o ukrepih za omejevanje škod od divjadi v kmetijstvu, ki je bilo 17. in 18. maja 1985 v Ljubljani. Knjižica obsega 66 strani in bralca seznaja z najnovejšimi izsledki o tem, kako se v drugih deželah in pri nas lotevajo reševanja problemov škod od divjadi.

Cena knjižice, ki naj bi jo imela vsaka lovska organizacija, je 650 din.

Obe publikaciji lahko naročite na naslov:

Lovska zveza Slovenije, Župančičeva 9, 61000 Ljubljana
Informacije: tel. (061) 214 950

Mali oglasi

Tovariši lovci! Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in podstavke, na katere pritrdite noge srnjadi (obešalniki). Naročeno pošiljam po pošti (povzetje). – **Vojin Pejčič, Kolodvorska 62, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.**

Prodaj lovsko karabinko kal. .243 Winch. s strelnim daljnogledom Habicht (6 × 42) – montaža schwenk. Puška ima dvojno naprožilo, vratno varovalko in je izredno precizna. Tel.: (068) 71-081 – Bednaršek (kličite zvečer).

Prodaj 5 mesecev staro nemško prepeličarko (rjavka) odličnih staršev. Anderlič, Rogaška Slatina. Tel.: (063) 811-767.

Prodaj ali zamenjam malo rabljeno kameror Canon Auto-zoom 814 za starejšo risanico malega kalibra. Kamera je primerna za snemanje divjadi. Informacije po telefonu (064) 74-765 – Boškin.

Prodaj mladiče pasme bavarski barvar. Anton Šoštarč, Osterčeva 2, 62250 Ptuj, tel.: (062) 772-684.

Prodaj risanico Mauser kal. 6,5 × 68, cev Böhler-rasant s strelnim daljnogledom Habicht nova (6 × 42) in **šibrenico Breda 16/16.** Janko Šabec, Vojkov drevored, Ilirska Bistrica, tel.: (067) 81-089.

Prodaj vestfalskega brak-jazbečarja, starega 14 mesecev. Telesna ocena odlično in opravljena PNZ. Anton Škulj, Dolenji Lazi 41, 61310 Ribnica. Tel.: (061) 861-611, int. 390 – dopoldne.

Prodaj kratkodlakega istrskega goniča z dobrimi delovnimi lastnostmi in odlično telesno oceno. Star je 3 leta. Stane Zrimšek, 61301 Krka 52.

Prodaj lovsko karabinko kal. 300 Winch. Mag., s strelnim daljnogledom (4 × 32). Informacije po telefonu (061) 662-065 (po 16. uri) – Mlakar.

Ugodno prodaj malo rabljeno češko bokarico kal. 12/12 (možna montaža menjalnih cevi). Martin Vidovič, Hajdoše 12 pri Ptuj.

Ugodno prodaj strelni daljnogled Tasco (4 × 32) z originalno češko montažo za bokarico, ki ima risano cev zgoraj. Zlatko Gabrič, Ulica 1. borcev 25, 68280 Brestanica.

Prodaj mladiče (psa in 2 psički) pasme nemški ostr. ptičar-žimavec. Stari so 5 mesecev. Cena 20 000 din. Sanabor, Ozeljan 75, 65261 Šempas. Tel.: (065) 58-629.

Prodaj psičko pasme istrski kdl. gonič, staro 4 mesece. Martin Žulič, Mlaka 37 B, 61218 Komenda.

Prodaj lovski puški: Browning, kal. 20 (belgijske izdelave) in **tricevko kal. 12/12–7 × 57 R.** Informacije po telefonu (061) 225-219 – Mikec (od 16. do 20. ure).

Prodaj hanovskega barvarja z odlično telesno oceno. Star je 2 leti. Telefon (062) 842-001 – Drago Jakopič, Mislinje. **Prodaj vezane letnike revije Lovec** od 1937 do 1940, od 1946 do 1961 in od 1969 do 1971. Možen je le komplet nakup, posamičnih letnikov ne prodam. Cena kompleta je 55 000 din. Prodaj tudi nevezane komplete od letnika 1962 do 1984. Tu je mogoče dobiti posamezen letnik. Cena za letnik je 1200 din. Informacije po telefonu (061) 22-688, Bovhan.

Prodaj 3 mesece stare kdl. istrske goniče (psičke). Esperij Bordon, Vanganel 32 pri Kopru.

Prodaj češko bokarico kal. 16/7 × 57 R. Milena Peterlin, Žlebič n. h., 61310 Ribnica – popoldne.

Prodaj polavtomatsko puško risanico Heckler-Koch kal. .30–06, s strelnim daljnogledom Swarovski 1,5–6 × 42 (originalna montaža) in **karabinko .22–250 Rem., s strelnim daljnogledom Tasco 3–9 × 42 (suhlska montaža).** Puška ima novo kopito. Prodaj tudi naboje. Informacije po tel.: (061) 832 750 – popoldne.

Prodaj strelni daljnogled Zeiss-Jena 6 × 32. Daljnogled je popolnoma nov. Informacije po telefonu (061) 262 344 – Kersnik.

Prodaj skoraj novo (še nerabljeno) češko bokarico kal. 7 × 57 R/12. Informacije po telefonu (0601) 61 793 Ostrožnik.

Kupim češko montažo za strelni daljnogled (model ZH). Ponudbe sprejemam po telefonu: (063) 853 231/475, do 14. ure. M. Ažman.

Lovci, manjka mi nekaj številke revije Lovec. Odkupim naslednje številke: 6, 8, 10/1970, 5/1971, 2, 6/1972, 2, 6/1974, 7, 8/1983. Ponudbe sporočite po telefonu: (061) 373 408 ali 766 178 (Bitenc).

Prodaj moped PT 12 v odličnem stanju, ki je posebej prirejen za lovca. Stane Sevcnikar, Podkraj 11, 63320 Titovo Velenje.

Lovci, vodje revirjev, vodstva LD in drugih lovskih organizacij!

LOVITI DIVJAD V VISOKEM SNEGU JE PREPOVEDANO!

Sneg je za divjad visok takrat, ko ji povzroča večje-težave pri gibanju in prehranjevanju.

Kazen za kršilce 49. člena Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ki določa to prepoved, predpisuje 80. člen, točka 7 navedenega zakona.

Varstvo divjadi je prva naloga vsakega lovca!

SLIKA NA 3. STRANI OVITKA:

Zgoraj:

Sinica – pezdicevka, ena izmed štirih vrst sinic, ki žive pri nas Foto J. Papež, Diana

Spodaj:

Na divje prašiče...

Foto P. Adamič

IZDELUJEM PASTI DVIGALKE ZA LOV LISIC

Past ubije žival na mestu. Žival se ne muči, ker jo čeljusti pasti udarijo in zgrabijo za zaglavje. V večjih rokah je uspeh s takšno pastjo zagotovljen.

Zmerne cene.

Naročeno pošiljam po povzetju.

KAREL DORNIK, ORODNO-KOVAŠKI IZDELKI

Ločica 1 A, 63313 POLZELA

Tel.: (063) 701 141

OBVESTILO NAROČNIKOM BARVNIH GRAFIK

V 6. številki letošnjega Lovca smo na zadnji strani ovitka objavili 6 predlog barvnih grafik Jurija Mikuletiča in vas povabili, da nam pošljete prednaročila. Obvestili smo vas tudi, da bomo pričeli grafike tiskati takoj, ko se bo za posamezno grafiko nabralo vsaj 500 naročil.

Na 3. seji uredniškega odbora glasila Lovec so člani pregledali prispela naročila in ugotovili, da je do 14. 11. 1985 uredništvo dobilo za posamezne grafike naslednje število naročil: gams – 97, divji petelin – 207, zajec – 63, muflon – 47, jerebici – 115 in srnjak – 156.

Na osnovi šestmesečnega zbiranja naročil je uredniški odbor ugotovil, da akcija ni uspela in se odločil, da zbiranje prekine. Če bi tiskali do sedaj zbrano število izvodov, bi tiskarski stroški znatno preseglji stroške, ki smo jih predvideli za to akcijo. Vsem tistim, ki se še vedno zanimajo za barvne grafike Jurija Mikuletiča, priporočamo, da se obrnete neposredno nanj na naslov: **J. M., Kromberška 14, Nova Gorica.**

Uredništvo Lovca

